

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Rigorózní práce

Řízení dle části páté občanského soudního řádu
a problematické způsoby podání v občanském soudním řízení.

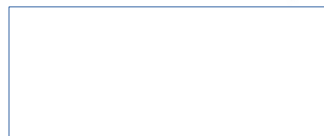
Mgr. Radim Lisenko

leden 2007

I. Prohlášení:

Prohlašuji tímto, že jsem rigorózní práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Radim Lisenko



II. Obsah:

I.	Prohlášení	2
II.	Obsah	3
III.	Předmluva	4
IV.	Problematické způsoby podání v občanském soudním řízení	9
	IV.1. Obecná úprava podání	9
	IV.2. Písemné podání	11
	IV.3. Ústní podání	13
	IV.4. Telegrafické a telefaxové podání	14
	IV.5. Elektronické podání	16
V.	Přezkum správních rozhodnutí občanskoprávními soudy	21
	V.1. Historie	21
	V.2. Novelizace části páté z roku 2002	24
	V.3. Důvody novelizace z roku 2002	26
	V.4. Problematika správních řízení ve věcech soukromoprávních	28
	V.5. Úprava sporného řízení v z.č. 500/2004 Sb. správním řádu	34
	V.6. Kompetenční spory	37
VI.	Řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem	45
	VI.1. Podání žaloby	53
	VI.2. Řízení o žalobě	56
	VI.3. Projednání žaloby	61
	VI.4. Rozhodnutí o žalobě	63
VII.	Soudní judikatura ve věcech telekomunikačních	66
VIII.	Soudní judikatura ve věcech katastrálních	73
IX.	Soudní judikatura ve věcech ostatních	80
X.	Závěr	84
	X.1. Obecné zhodnocení	84
	X.2. Důvodová zpráva	88
	X.3. Návrh zákona	95
XI.	Přílohy	98
XII.	Cizojazyčné resumé – English Resume	105
XIII.	Seznam použité literatury	106

III. Předmluva

Občanský soudní řád je předpisem, který stanoví postupy při obecném soudním řízení občanskoprávním. Pokud pomíneme zvláštní řízení části čtvrté, hlavy páté, § 175a - § 200za, které stanoví speciální odlišnosti běžného řízení v určitých případech, existuje zde relativně nově zařazená část pátá. Tato práce se zabývá zvláštním druhem občanského soudního řízení, řízením dle části páté, řízením ve věcech o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem. Jiný orgán není soud, ale správní orgán, který ve věci vždy rozhoduje jako první. Žádný druh práva není tak úzký, aby nezasahoval do ostatních druhů. Občanské právo procesní zde zasahuje do správního práva. Je nutné zhodnotit postup správního orgánu, nejdříve tedy hodnotím správní právo, ačkoli se jedná především o **občanské právo procesní – spor mezi účastníky**. Pouhému čtenáři části páté občanského soudu se může bez hlubšího zkoumání textu zdát, že tato část je buď správním soudnictvím, nebo klasickým občanskoprávním sporem. Vysvětlení snad najde v textu této práce, která se snaží celou problematiku zhodnotit ze všech směrů a téma zcela vyčerpat. Můj názor o zařazení řízení ve věcech o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem převážně do civilního procesu, mohu podpořit i citacemi autorů, kteří se problematikou zabývali: Např. „*Pro civilní proces mluví např. to, že rozsudek soudu může nahradit rozhodnutí správního orgánu (§ 250j), anebo to, že správní orgán není účastníkem řízení.*“¹ Ačkoli dále autor polemizuje i o zařazení do správního soudnictví (vyplývající ze současné „chybné“ úpravy části páté), věřím, že tato práce dá jednoznačnou odpověď, proč by mělo být řízení ve věcech o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem řízením téměř zcela civilním.

¹ Winterová, A. a kol., Civilní právo procesní, 4. vydání, Linde Praha, 2006, s. 454

Každý občan České republiky se vícekrát za život setká se správním řízením. Většinou se jedná o řízení, kde na straně jedné stojí správní orgán a na straně druhé občan jako účastník řízení. (např.: řízení o přestupku, řízení o vydání koncesní listiny, zapsání narození dítěte do matriční knihy, daňové řízení, celní řízení, atd.) Hovořím o „jedné straně“, ačkoli správní orgán je účastníku nadřazen, rovnostrannost se projeví až u řízení před správním soudem. Podstatou těchto obecných řízení je, že stačí jeden účastník, aby mohlo být řízení vedeno.

Existují speciální správní řízení, kde správní orgán rozhoduje o právu mezi dvěma a více stranami, které ani jedna není subjektem veřejné správy. Jsou to zvláštní řízení, která vycházejí ze správního řádu, používají stejných ustanovení, avšak co se týče jejich soudního přezkumu, mají úplně odlišný režim a jiné právní následky. Je to vlastně soukromoprávní spor, který privilegovaně řeší ve veřejném zájmu správní orgán. Toto privilegium stanoví vždy speciální zákon (např.: zákon o telekomunikacích, katastrální zákon, atd.)

Na rozdíl od řízení u správního soudu není správní orgán jednou ze stran soudního řízení.

Oblast soudního přezkumu „speciálních“ správních rozhodnutí je natolik nesourodá, nesladěná a se značnými mezerami v právu, že jsem se rozhodl toto téma rozebrat a pokusit se nastínit možná řešení problému.

Déle než rok, snažím se všemi dostupnými prostředky zasadit se o to, aby si zákonodárci této opomíjené části zákona všimli. Snad de lege ferenda napomůže k praktickému zlepšení problematiky.

Práce se zabývá nejen občanským soudním řádem, ale i souvisejícími předpisy, které přímo do problematiky zasahují.

Vzhledem k tomu, že citovaní autoři publikovali problematiku v letech 2003 – 2005, je dílčí problematika hodnocena ve vztahu ke starému správnímu řádu (z.č. 71/1967 Sb.) jehož účinnost skončila 31.12.2005. Starý správní řád je vhodnější i k vysvětlení problematiky sporných řízení. Nový správní řád sice zavedl institut „sporného řízení“, avšak na řízení dle občanského soudního řádu to žádný vliv nemá. Sama část pátá občanského soudního řádu pak byla nastavena na starý správní řád. Odlišnosti nového správního řádu (z.č. 500/2004 Sb.) jsou zmíněny v kapitole extra. Tam, kde je hovořeno o správním řádu, bez uvedení čísla zákona, je myšlen zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (starý správní řád).

V občanském soudním řádu, zákonu č. 99/1963 Sb., došlo od zavedení nové části páté k mnoha novelám (tak jak je to v českém právním prostředí zvykem), ale žádná z nich do části páté nijak nezasáhla.

Dříve bylo toto soukromoprávní řízení slučováno se správním řízením soudním. V této souvislosti pak je některými citovanými autory publikován i soudní řád správní, zákon č. 150/2002 Sb., a původní část pátá občanského soudního řádu, která obsahovala správní soudnictví.

Mimo samotné soudní řízení jsem také rozepsal historický exkurz, který má návaznost zejména na úpravu Rakousko-Uherskou, úpravu 1. republiky a konče po „Vítězném únoru 1948“ s velkou mezerou až do aktuální úpravy. V závěrečných kapitolách jsou pak rozebrány konkrétní praktické případy.

Součástí této práce je i téma některých způsobů podání v občanském soudním řízení. Někomu by se mohlo zdát, že toto téma

přímo nesouvisí se speciálností části páté, ale i tam se užívá obecných ustanovení občanského soudního řádu a podání je bezesporu součástí každého procesu, tedy i u řízení dle části páté. Problematika podání v souvislosti se mnou řešeným případem dle části páté v praxi mě natolik evokovala, že jsem se ji rozhodl řešit novelou zákona společně s částí pátou. **Podání dle § 42 o.s.ř. je navíc součástí § 246 odst.2 o.s.ř., § 42 je v § 246 výslovně zmíněn a je tedy součástí řízení dle části páté.**

Na rozdíl od části páté, kde řízení není tak časté a mnoho civilních soudců se s ním ani nikdy neseťká, zasahuje problematika podání do všech řízení. Bohužel je aktuálně v takovém stavu, že ačkoli si to mnozí neuvědomují, působí v soudním řízení značné problémy a jen díky benevolenci některých soudců, zatím nezpůsobila nevratné újmy na právech účastníků řízení.

Jelikož se jedná o tak „horké“ téma, přiřadil jsem ho do návrhu zákona o novele části páté a navíc jsem na rozdíl od účinnosti novely části páté, stanovil její účinnost na nejbližší možný termín po schválení v parlamentu.

Většina soudních řízení se zahajuje na návrh a i řízení dle části páté se zahajuje na návrh. S návrhem souvisí podání k soudu, tedy zahájení řízení předchází podání, proto před hlavním problémem části páté o.s.ř. jsem zařadil jako první kapitolu o problematice podání v občanském soudním řízení.

V celém textu jsou většinou čísla paragrafů bez specifikace zákona míněna jako ustanovení občanského soudního řádu. Pokud je v odstavci zmiňován jiný zákon, nebo jsem chtěl zdůraznit jeho příslušnost k občanskému soudnímu řádu, je pro přehlednost doplněna specifikace zákona (o.s.ř.) navíc.

Zákonodárce mění zákony tak často, že během zpracování této práce došlo k mnoha novelám uvedených zákonů. Redakční uzávěru jsem učinil v září 2006, ale přesto jsem se pokusil průběžně nové skutečnosti do práce doplňovat až do doby jejího tisku. Přesto je pravděpodobné, že některé novelizace zde hodnoceny nebudou.

IV. Problematické způsoby podání v občanském soudním řízení

1. Obecná úprava podání

Dle § 79 o.s.ř. se řízení zahajuje na návrh. Méně obvyklé je zahájení bez návrhu - § 81 o.s.ř. Řízení je zahájeno dnem, kdy návrh došel soudu. Pojmem „dojití“ návrhu soudu je obecný a neříká jakým způsobem návrh soudu dojde. Způsob přepravy návrhu, předcházející zahájení řízení není stanoven přímo nebo jej upravují zvláštní předpisy (např. zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách). Přepravu návrhu nemůže většinou účastník ovlivnit, tedy pokud nepodává návrh přímo u soudu. Tam, ale přeprava není žádná, protože okamžik podání se shoduje s okamžikem dojití soudu.

Nejpodstatnější procesní skutečností je tedy podání. V řízení má někdy dokonce větší význam než zahájení řízení samé - od podání se odvíjí procesní lhůty. Dobu přepravy návrhu (či jiného úkonu) nemůže účastník řízení u zvoleného druhu přepravy ovlivnit. Např. u podání pomocí držitele poštovní licence může doba od podání do zahájení řízení dosáhnout i několika dní. Lhůta je zachována, je-li posledního dne lhůty učiněn úkon u soudu nebo podání odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit - § 57 odst.3.

Obecně je tedy procesní lhůta podáním do poštovní přepravy zachována s výjimkou vylučovací žaloby u konkursu. Problematiku řešil Nejvyšší soud v Brně v rozsudku ze dne 16. 2. 2005 sp. zn. 29 Odo 741/2003: „... Zbývá tedy určit, zda uvedeného dne stačilo podat žalobu - ve smyslu ustanovení § 57 odst. 3 o. s. ř. - na poštu k přepravě (jak tvrdí a jak učinil dovolatel) nebo zda žaloba musela dojít nejpozději tohoto dne soudu. Oporou pro závěr, že zkoumaná lhůta je lhůtou procesní, k jejímuž zachování postačí, aby podání bylo ve lhůtě odevzdáno orgánu,

jenž má povinnost je doručit, není skutečnost, že s jejím zmeškáním není spojen zánik vlastnického práva k věci, o jejíž vyloučení jde.... Ve smyslu § 19 odst. 2 věty druhé ZKV se totiž v takovém případě má za to, že věc je do soupisu pojata oprávněně a osoba, jež žalobu včas nepodala, již nemůže po dobu trvání účinků konkursu zabránit platnému a účinnému zpeněžení takto sepsaného majetku.

... Závěr, že k zachování lhůty určené soudem k **podání vylučovací žaloby** je nutné, aby tato žaloba byla **nejpozději v poslední den lhůty podána již u soudu, a nikoliv např. k poštovní přepravě**, pak Nejvyšší soud formuloval již ve zmíněném stanovisku [srov. jeho bod XXIX, str. 199 (375)], opakovaně se k němu přihlásil i v řadě svých dalších rozhodnutí (srov. např. důvody již zmíněného R 44/2002 nebo důvody rozsudku Nejvyššího soudu uveřejněného pod číslem 27/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek) a důvod pro jeho změnu v dovolatelových argumentech nenalezl. ... Lze tedy uzavřít, že **lhůta k podání excindační žaloby není lhůtou procesní**, pro jejíž zachování by postačoval postup dle § 57 odst. 3 o. s. ř., nýbrž lhůtou, k jejímuž zachování je nezbytné, aby žaloba nejpozději posledního dne lhůty došla soudu, a jejíž zmeškání nelze prominout. “

Způsoby podání upravuje § 42 odst.1. a 3. o.s.ř. Prostředek doručení pak vyplývá z § 41 odst.1 v kontextu s § 42 případně § 57 odst.3. o.s.ř.. § 41 odst. 1. stanoví, že účastníci mohou provádět své úkony jakoukoli formou, pokud zákon pro některé úkony nepředepisuje určitou formu.

V kontextu s § 42 odst.1, kde je psáno, že podání je možno učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě, telegraficky nebo telefaxem, můžeme stanovit všechny možné prostředky podání:

1. písemně poštou, 2. písemně osobně, 3. ústně, 4. elektronicky bez elektronického podpisu, 5. elektronicky s elektronickým podpisem, 6. telegraficky, 7. faxem.

2. *Písemné podání*

Písemně – tím je míněna originálně vyhotovená písemnost v klasické papírové podobě, podané účastníkem, či jinou jím pověřenou osobou u soudu přímo, nebo dopravované pomocí držitele poštovní licence (obvykle Českou poštou s.p.). Tento klasický způsob podání je v praxi soudy preferován z důvodu, že podání považují při splnění náležitostí za podané osobou na něm uvedenou a soud nemusí jiný způsob podání převádět do papírové podoby. Účastník každé takovéto podání podepisuje ručním mechanickým podpisem, který však nemusí být úředně ověřen. Identifikace osoby podávající je pak možná pouze kontrolou totožnosti během následujícího jednání, pokud tato osoba neprohlásí, že podání neučinila osobně, ani k tomu nikoho nezplnomocnila.

Jsou řízení, kde soud jedná a rozhoduje bez osobní účasti účastníka – např. řízení, kde následuje vydání platebního rozkazu dle § 172. Hypoteticky může nastat případ, kdy někdo za účastníka podá návrh na platební rozkaz o částku na smyšlený důvod. Návrh podloží nepravými kopiemi faktur a soudní poplatek vylepí v kolcích na návrh. Žalobce je ve sporu neúspěšný a soud pak rozhodne, aby žalovanému uhradil náklady řízení. Rozsudek může být žalobci přímo doručen (pokud je na návrhu uvedena správná adresa), on se o řízení dozví a může podat odvolání s tím, že podpis na návrhu není jeho podpisem, ale pak zůstává otázkou kdo nahradí účastníkům náklady (zejména odměnu advokátů). Soud postupoval v souladu se zákonem a žádné procesní chyby se nedopustil. Zavinění je tedy na straně toho, kdo návrh doopravdy podával, tedy prakticky obtížně zjistitelného neznámého pachatele trestného činu. Ačkoli je tento příklad pouze hypotézou, domnívám se, že pravděpodobnost skutečnosti je vysoká vzhledem k častým případům řízení bez vědomí účastníka, které jsem v praxi řešil.

Písemné podání je způsobem, které jistě i do budoucna zůstane často užívaným. Podání pomocí provozovatele poštovních služeb znamená pro účastníka čas strávený podáním do poštovní přepravy a náklady na poštovné, obvykle se pohybující v ceně 19–25,-Kč.

Osobní podání znamená pro účastníka čas strávený na cestě k soudu a náklady na cestovné. Nevýhodou jsou vyšší náklady a čas, výhodou je možnost přímého potvrzení listiny a příloh a zamezení případným dohadům o tom co bylo součástí podání.

Zákon nepřímo umožňuje (např. § 42 odst.4. „...patrno, kterému soudu je určeno.“) podat podání u jiného soudu, než je určen jako adresát – nezakazuje to, ani nepřikazuje něco jiného. Soud v takovém případě provede záznam o podání a přepošle soudu v podání uvedenému. Tento způsob však nepříslušný soud zatěžuje a z hlediska dobrých vztahů advokáta a soudu se nedoporučuje.

3. Ústní podání

Občanský soudní řád zná dvě možnosti ústního podání: 1. před zahájením řízení a 2. v průběhu řízení.

Před zahájením řízení je ústně do protokolu je možno podání učinit, jde-li o návrh na zahájení řízení o povolení uzavřít manželství, o určení a popření rodičovství, o určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení, o osvojení a řízení, které lze zahájit i bez návrhu, a návrhy na výkon rozhodnutí v těchto řízeních vydaných. Každý okresní soud je povinen sepsat podání do protokolu a postoupit je bez průtahu příslušnému soudu. Takové podání má tytéž účinky, jakoby se stalo přímo u příslušného soudu.

V průběhu řízení, pouze během jednání soudu je možné činit podání do protokolu. Činí se tak obvykle, když účastník ústně zplnomocní zástupce, bere návrh zpět, atd. Podstatné je, že se nemůže jednat o podání návrhu na zahájení řízení.

4. Telegrafické a telefaxové podání

Podání telegrafem existuje v soudním řízení už několik desítek let. Byl to rychlejší způsob podání než podání písemné. V době, kdy neexistovali faxy a emaily, bylo toto jediným možným způsobem, jak učinit podání na dálku, aby soudu došlo během několika hodin. V současné době je tento způsob podání zastaralý a minimálně využíván. Problémem je omezená délka zasílaného textu bez diakritiky. Forma telegramu pak neumožňuje vhodnou úpravu u podání návrhu. V konkurenci telefaxu a elektronického podání nemá šanci na větší využití a je pravděpodobné, že tento způsob podání nebude v budoucnu umožněn.

O něco novější je podání telefaxem. Telefaxový přístroj se nachází u každého soudu a v každé advokátní kanceláři. Dnes navíc umožňují přijímání a zasílání faxů i mobilní telefony. Odesílání faxu je tedy možné v jakékoli době. Za přijetí podání se považuje čas, kdy faxový přístroj soudu takovéto podání přijme, bez ohledu na úřední hodiny soudu. Viz judikát Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 8. 2003 sp. zn. 14 Cmo 291/2003 „*žaloba byla podána včas, když v poslední den lhůty byla podána v souladu s § 42 odst. 3 o.s.ř. telefaxem. Faxové podání bylo soudu prokazatelně zasláno a soudní spis je musí obsahovat. Následujícího dne bylo faxové podání doplněno předložením originálu. S poukazem na judikaturu Ústavního soudu odvolatel uvádí, že nemůže jít k tíži účastníka, pokud prokazatelně podané faxové podání nebylo v soudní evidenci nalezeno. Odeslání faxového podání bylo učiněno za přítomnosti žalobce a pracovnice advokátní kanceláře M. H. Podání obsahující návrh ve věci samé lze za podmínek § 42 odst. 1 a 3 o.s.ř. učinit telefaxem. K tomu, aby vyvolalo žádané procesní účinky (v daném případě zahájení řízení), je třeba, aby bylo soudu doručeno nejpozději poslední den lhůty (viz rozhodnutí Nejvyššího*

soudu, sp. zn. 26 Cdo 2378/99 publikované v časopise Soudní judikatura č. 10/97).

Pro zachování hmotněprávní lhůty není rozhodující okamžik odeslání faxu, ale je rozhodující okamžik, kdy faxové podání bylo přijato faxovým přístrojem soudu - byť se tak stalo po úředních hodinách soudu. Není relevantní, že až následujícího pracovního dne (v pondělí) bylo na faxové podání dáno razítko podatelny soudu s vyznačeným dnem 20. 11. 2000. Podání obsahující návrh ve věci samé, učiněné telefaxem, je třeba doplnit nejpozději do tří dnů předložením jeho originálu. Tato třídenní lhůta pro doplnění telefaxového podání je již lhůtou procesní, pro jejíž zachování postačuje předání originálu podání poštovní přepravě (§ 57 odst. 3 o.s.ř.).“

5. Elektronické podání

Zvláštního zřetele si zaslouhuje podání elektronické. Je to moderní a nejrychlejší způsob podání, který se pomalu dostává do popředí způsobů podání. Lze předpokládat, že během několika let, stane se tento způsob upřednostňovaným, jak účastníky, tak soudy.

Jsou dva způsoby elektronického podání: 1. bez elektronického podpisu a 2. s elektronickým podpisem.

Podání elektronicky se provádí za pomoci elektronického přístroje, umožňující zasílání zpráv v přijímaném formátu. K tomu slouží běžný osobní počítač s programem poštovního (emailového) klienta. Výhodou je, pokud program umožňuje podepisovat emaily a přijímat podepsané.

Každý soud je vybaven elektronickou podatelnou, v souladu s vyhláškou č.496/2004 Sb. o elektronických podatelkách. Má emailovou adresu ve tvaru epodateln@(o/k)soud.xxxx.justice.cz, o-označuje okresní, k-označuje krajské soudy. Pod xxxx je zkratka místa soudu. Elektronická podatelna soudu přijímá podání účastníků dle § 42 a sama rozesílá účastníkům rozhodnutí a jiné písemnosti v souladu s § 45f. § 45f usnadňuje soudům doručování rozhodnutí avšak v praxi je soudy využíváno minimálně. Na soudy se vztahuje nařízení vlády č. 495/2004 Sb. kterým se provádí zákon č.227/2000 Sb. o elektronickém podpisu.

Příklad elektronického podání s elektronickým podpisem:

The screenshot shows an email client window with a menu bar (Soubor, Úpravy, Zobrazit, Přejít, Zpráva, Nástroje, Nápověda) and a toolbar with icons for Vyzvednout, Nová zpráva, Adresář, Odpovědět, Odp. všem, and Přeposlat. The email content includes:

Předmět: 11C349/2006-41, v příloze DOC
Odesílatel: Mgr. Radim Lisenko AK Muroň <aksv@email.cz>
Datum: 7.2.2007 14:36
Komu: soud PM okr <epodateln@osoud.plzm.justice.cz>

On the right side, there are two informational boxes:

- Zpráva je podepsána**
Tato zpráva obsahuje platný elektronický podpis. Znamená to, že nebyla po odeslání nijak změněna.
Podepsáno: Mgr. Radim Lisenko
E-mailová adresa: aksv@email.cz
Certifikát vydat: PostSignum Qualified CA
Zobrazit certifikát pro podpis
- Zpráva není zašifrována**
Tato zpráva nebyla před odesláním zašifrována. Informace poslané přes Internet bez šifrování mohou být během přenosu zneužity jinými lidmi.

At the bottom, there is a field for attachments (Přílohy: žaloba generali_postoupeni.doc) and a status bar (Holovo) with OK and Nápověda buttons.

(toto je pouze náhled, plný formát je v příloze č.2)

Způsob podání v elektronické podobě umožňuje kopírování textů do rozsudků a urychlí soudcům práci. Zvláště podání s elektronickým podpisem je nejdokonalejším způsobem identifikace podávajícího. § 4 vyhl.č.496/2004 Sb. o elektronických podatelkách, stanoví jednoznačnou identifikaci osoby podávající. Problémem však zůstává současná chybná úprava § 42, která zpátečnický omezuje elektronické podání.

Do 30.6.2002 byl § 42 ve znění, které umožňovalo pouze elektronické podání elektronicky podepsané, ale bez nutnosti předložení originálu:

*„§ 42 (1) Podání je možno učinit písemně, ústně do protokolu, v **elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů**, telegraficky nebo telefaxem. Ústně do protokolu je možno podání učinit, jde-li o návrh na zahájení řízení o povolení uzavřít manželství, o určení a popření rodičovství, o určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení, o osvojení a řízení, které lze zahájit i bez návrhu, a návrhy na výkon rozhodnutí v těchto řízeních vydaných.*

*(3) Podání obsahující návrh ve věci samé učiněné **telegraficky** je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů, je-li písemné podání učiněno telefaxem, je třeba v téže lhůtě jej doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží. Stanoví-li to předseda senátu, je účastník povinen soudu předložit originál (písemné podání shodného znění) i jiných podání učiněných telefaxem.“*

Zákonem č. 226/2002 Sb., s účinností **od 1.7.2002**, byl **§ 42** o.s.ř. změněn tak, že umožňuje i podání bez elektronického podpisu, však nově byla v odstavci 3 zařazena povinnost doplňovat podání do 3 dnů předložením originálu. Ačkoli z textu důvodové zprávy k této novele vyplývá, že záměr navrhovatele byl rozšířit a modernizovat možnosti podání, konečná podoba zákona má zužující a zpátečnické důsledky:

*„§ 42 (1) Podání je možno učinit písemně, ústně do protokolu, v **elektronické podobě**, telegraficky nebo telefaxem. Ústně do protokolu je možno podání učinit, jde-li o návrh na zahájení řízení o povolení uzavřít manželství, o určení a popření rodičovství, o určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení, o osvojení a řízení, které lze zahájit i bez návrhu, a návrhy na výkon rozhodnutí v těchto řízeních vydaných.*

*(3) Podání obsahující návrh ve věci samé učiněné telegraficky je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů, je-li písemné podání učiněno telefaxem nebo v **elektronické podobě**, je třeba v téže lhůtě jej doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží. Stanoví-li to předseda senátu, je účastník povinen soudu předložit originál (písemné podání shodného znění) i jiných podání učiněných telefaxem.“*

V praxi je většinou soudů tolerováno elektronické podání s elektronickým podpisem bez nutnosti dokládat originál, avšak při striktním dodržení dikce zákona může k takovýmto podáním soud nepřihlížet.

Je nutno napravit tuto spíše textovou chybu zákona. Institut podání s elektronickým podpisem je v ostatních procesních předpisech privilegován (včetně trestního řádu - § 59 odst.1 t.ř.)

Samotný zákon č. 226/2002 Sb., ze dne 9. května 2002, se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu)

Občanský soudní řád měnil pouze takto:

1. V § 42 odst. 1 se zrušují slova "podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů".
2. V § 42 odst. 3 se za slova "učiněno telefaxem" vkládají slova "nebo v elektronické podobě".

Z důvodové zprávy vybírám text:

Předkládaný návrh novely byl vypracován podle bodu 3 usnesení vlády ČR č. 749 ze dne 25. července 2001, kterým bylo uloženo ministru předložit návrh zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) a zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.

Předkládaný návrh novelizace trestního řádu sleduje promítnutí koncepce elektronického způsobu komunikace zakotvené v zákonu č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů, do trestního řízení.

Úprava organizačních otázek spojených s používáním elektronického podpisu zachovává rovnost práv a povinností osob, které s orgány činnými v trestním řízení komunikují.

Návrh zákona původně nezahrnoval změnu občanského soudního řádu, přesto se jej novela § 42 nakonec nepochopitelně obsahovala.

Změna § 42 vyplývá z logiky používání elektronických prostředků, ze zákona o el.podpisu a jeho prováděcích předpisech, či Směrnice Evropského parlamentu a Rady 99/93/ES ze dne 13. prosince 1999 o zásadách Společenství pro elektronické podpisy.

Odůvodnit lze také na základě argumentum per analogiam legis (argument dle podobnosti zákona) k § 45f, který považuje doručení písemnosti s el. podpisem prostřednictvím veřejné datové sítě za doručení do vlastních rukou adresáta. Po přijetí zákona bude rovnocennější možnost použití doručovacích prostředků stranám i soudu.

§ 45f Doručování prostřednictvím veřejné datové sítě

(1) Prostřednictvím veřejné datové sítě může soud písemnost doručit, jen jestliže adresát soudu sdělil svou elektronickou adresu, jestliže soud o doručení písemnosti tímto způsobem požádal nebo s ním vyslovil souhlas a jestliže uvedl akreditovaného poskytovatele certifikačních služeb, který vydal jeho kvalifikovaný certifikát a vede jeho evidenci, nebo předložil svůj platný kvalifikovaný certifikát.

(2) Při doručování písemnosti podle odstavce 1 soud adresáta vyzve, aby doručení potvrdil soudu do 3 dnů od odeslání písemnosti datovou zprávou opatřenou jeho zaručeným elektronickým podpisem.

(3) Doručení prostřednictvím veřejné datové sítě je neúčinné, jestliže se písemnost zasláná na elektronickou adresu vrátila soudu jako nedoručitelná nebo jestliže adresát do 3 dnů od odeslání písemnosti nepotvrdil soudu její přijetí datovou zprávou podle odstavce 2.

(4) Účinné doručení písemnosti prostřednictvím veřejné datové sítě se považuje i za doručení do vlastních rukou adresáta.

Zde uvádím možnou úpravu § 42 napravující chyby aktuálního znění:

(3) Podání obsahující návrh ve věci samé učiněné telegraficky je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů, je-li písemné podání učiněno telefaxem nebo v elektronické podobě **bez zaručeného elektronického podpisu dle zvláštního zákona**, je třeba v téže lhůtě jej doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží. Stanoví-li to předseda senátu, je účastník povinen soudu předložit originál (písemné podání shodného znění) i jiných podání učiněných telefaxem.

(5) Pokud je podání učiněno v elektronické podobě a je podepsáno zaručeným elektronickým podpisem dle zvláštního zákona, má se za to, že podpis byl pro účely soudního řízení úředně ověřen.

Téma elektronického podání by si jistě zasloužilo širšího rozboru, ale snad i takto krátce lze posoudit akutní problém podání elektronicky.

Doplnění:

Těsně před dokončením práce našel jsem náhodně na internetu článek asistenta soudce Ústavního soudu o „neznámém“ judikátu Ústavního soudu, který podstatně ovlivňuje elektronické podání § 42 a zásadně podporuje všechny mé úvahy.²

Judikát se zatím nepromítl do o.s.ř. a je relativně neznámý, proto o tomto průlomovém v aplikaci § 42 většina právnické veřejnosti, včetně soudců, neví. Judikát mění chybné znění § 42 odst.3 o.s.ř., kdy se od novely z r.2002 muselo elektronické podání vždy doplňovat do 3 dnů originálem. Dle nálezů Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 319/05 ze dne 24. 4. 2006 se elektronické podání s elektronickým podpisem doplňovat nemusí! Elektronické podání s elektronickým podpisem má tedy stejnou hodnotu, jako podání písemné. Podstatný výňatek judikátu:

„Povinnost uvedená v ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu, tedy písemně doplnit své elektronické podání do tří dnů, se nevztahuje na podání v elektronické podobě, jestliže je k němu připojen uznávaný elektronický podpis dle § 11 odst. 1 zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a změně některých dalších zákonů.“

Celý judikát je uveden v příloze.

Původní polemika o změně § 42, stává se na základě tohoto judikátu nutností! Přestože od jeho vydání byl občanský soudní řád několikrát novelizován, nebyl judikát do zákona doposud implementován.

Legislativní komise Ministerstva spravedlnosti řeší novou kodifikaci občanského soudního řádu, na výsledek se však ještě dlouho bude čekat. Před touto kodifikací řeší Legislativní odbor Ministerstva spravedlnosti nový institut: „Elektronický platební rozkaz“, jelikož je elektronické podání v přímé souvislosti, snad se podaří spolu s tímto prosadit i změnu § 42.

² Černý P., Procesní účinky elektronického podání v občanském soudním řízení, www.ipravnik.cz, Brno 03.01.2007

V. *Přezkum správních rozhodnutí občanskoprávními soudy*

1. *Historie*

Přezkum správních rozhodnutí kopíroval politickou situaci od vzniku Československa 1918 přes mezníky: okupaci 1939-1945, únor 1948, listopad 1989, obnovení správního soudnictví v letech 1991-1992 a vznik nového správního soudnictví 2002-2003.

Pokud se chceme zabývat **civilními soudy** u správních rozhodnutí, je vhodné zevrubně probrat celou historii, spadající pod soudní opravné prostředky správních rozhodnutí.

Už březnová ústava 1849 v čl. XII. se zmiňovala o rozdělení soudnictví mezi běžné a správní soudy, ale dále už toto neřešila. Silvestrovskými patenty 1851 pak byla tato ústava odvolána.

Ústavním základem správního soudnictví se tak stala prosincová ústava – základní zákon č. 144/1867 Ř.z. o moci soudcovské. Článek 15. stanovil, že *„když někdo tvrdí, že byl na svých právech poškozen rozhodnutím, nebo nařízením správního úřadu, pak je oprávněn uplatňovat své nároky proti zástupci správního úřadu před správním soudním dvorem ve veřejném ústním jednání.“* Současně prosincová ústava vyloučila z takto založeného správního soudnictví ty případy, kde rozhoduje správní úřad dle stávajících zákonů nebo podle zákonů, jež budou v budoucnosti vydány, o vzájemně protichůdných nárocích soukromých osob, má osoba, ve svých soukromých právech poškozená tímto rozhodnutím, právo hledat nápravu vůči druhé straně řádnou právní cestou.³

³ Mazanec M., Správní soudnictví, Linde Praha 1996, str. 21-26

Tedy už v 19. st. byly vytvořeny základy pro zřízení správního soudu, který ovšem nemůže projednávat soukromoprávní věci, ačkoli o nich dříve bylo rozhodnuto správním orgánem.

Po vzniku samostatného československého státu 1918, byl ústavou z roku 1920 zařazen správní soud do části o exekutivě. Prakticky však správní soudnictví nevzniklo, i když byl k tomuto vytvořen zákon o správním soudnictví u úřadův okresních a župních, č.158/1920 Sb. z. a n. Veškeré břímě správních sporů pak zůstávalo na Nejvyšším správním soudu.

V roce 1924 byl v parlamentu pokus tento stav napravit, ale přes politické rozpory nebyl naplněn. S existencí správních senátů počítal i zákon č. 125/1927 Sb., avšak ani po něm nebyly senáty zřízeny. Reformou v roce 1937 byl učiněn další pokus schválením zákona č. 164/1937 Sb. z. a n.

V období okupace 1939-1945 pak samozřejmě správní soudnictví bylo omezeno. Po roce 1945 bylo při přípravě nové ústavy se správním soudem počítáno. Článek 137 ústavy z roku 1948 předpokládal jeden správní soud. Stejně tak zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, institut správního soudnictví ponechával.

Naplnění ústavy i zákona vzalo politickým vývojem po „Vítězném únoru 1948“ v niveč. Nebylo logicky zájmem diktatury proletariátu, aby „nějaký soud“ kontroloval rozhodnutí jejich správních úředníků. A to včetně soukromých sporů řešených správními úřady. Celkově byl omezen institut opravných prostředků a veškerá rozhodnutí byla pravomocná již po rozhodnutí v první instanci. Úvahy o obnově v r. 1968-1969 byly vývojem po okupaci v srpnu 1968 a následně obdobím normalizace zcela zmařeny. Naplnit se mohly až po listopadu 1989, ale vzhledem k celkové neexistenci „demokratických“ zákonů trvalo obnovení správního soudnictví několik let.

Vznik správního soudnictví předpokládalo přijetí Listiny základních práv a svobod, které v článku 36, odst. 2. říká: „*Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí*“ Novelou občanského soudního řádu, provedenou z. č. 519/1991 Sb., pak bylo správní soudnictví zařazeno do části páté. Výkon správních soudů zde zajišťovaly obecné civilní soudy, bez rozlišení ochrany proti rozhodnutí ve věci veřejné a soukromém sporu mezi účastníky.

Závažným problémem byl nesoulad úpravy správního soudnictví s principy ústavního práva od vzniku republiky, jak píše Mazanec před současnou úpravou části páté občanského soudního řádu, v roce 1996: „Zcela zvláštní kategorií kontroly veřejné správy soudem tvoří případy, kdy správní orgány rozhodují o soukromých právech a povinnostech (o povinnosti nahradit škodu, o povinnosti ze závazku apod.). Nutno předeslat, že přezkoumávání takovýchto rozhodnutí se nikdy nedělo před správním soudem a již roku 1867 byla náprava vad zajišťována v nalézacím řízení, pořadem práva. To ostatně bylo i ústavním principem I. ČSR. Zákonodárce připustil, aby dnes ve správním soudnictví (tedy v řízení kasačním, zabývajícím se toliko zákonností aktu) byly přezkoumávány i správní akty, zakládající, měnící či rušící subjektivní oprávnění či povinnosti soukromoprávního charakteru. Byla to koncepční chyba, kterou bude nutno de lege ferenda napravit.“⁴

Zákonodárce novelou z roku 2002 se tuto chybu pokusil napravit. Hodnotu této nápravy si dovoluji hodnotit i já v této práci.

⁴ Mazanec M., Správní soudnictví, Linde Praha 1996, str. 31,32,43

2. Novelizace části páté z roku 2002

Část pátá je součástí občanského soudního řádu od účinnosti zákona č. 99/1963 Sb.. Od 1. 4. 1964 do 1. 1. 1992 však obsahovala úpravu výkonu rozhodnutí. Opravnými prostředky proti rozhodnutí správních orgánů se zabývala hlava čtvrtá části čtvrté (§§ 244–250). Text této hlavy se značně podobá současné části páté a přestože byl jistě ovlivněn totalitním systémem, v mnohém předčí současnou účinnou část pátou. Některé z §§ by se daly implementovat do současné úpravy – např.: ustanovení § 245 o místní příslušnosti, nebo ustanovení o rozhodnutí.

Od 1. 1. 1992 se stala účinnou část pátá. Novelou provedenou z. č. 519/1991 Sb., byla do části páté zařazena „jakási náhražka“ správního soudnictví. Soudnictví, jehož obsahem bylo i rozhodování o věcech práva soukromého. Teprve novelou č. 151/2002 Sb., s účinností od 1. 1. 2003 bylo správní soudnictví vyňato a zde byla ponechána úprava přezkumu správních rozhodnutí ve věcech soukromoprávních. Na tuto stále účinnou část občanského soudního řádu se zaměřuje tato práce.

V 6. vydání komentáře k občanskému soudnímu řádu z roku 2003 autor hodnotí novelizaci veskrze kladně. Popisuje historický kontext úpravy a vyslovuje názor, že nová úprava části páté o.s.ř. doplňuje soudní řád správní a je s ním úzce svázána.

Je tomu tak proto, že reforma se z řady důvodů přihlásila k zdůraznění existence dualismu práva, dělení na právo veřejné a soukromé. Rozhodování v soukromoprávních věcech nově náleží občanskoprávním soudům. Ačkoli autor relativně kladně hodnotí novou úpravu, připouští i nesystémovosti úpravy: „ *I přesto však je třeba připustit, že jde o nesystémovost, jakkoli zpravidla nějakými věcnými důvody podmíněnou –*

*soudy v občanském soudním řízení v několika výjimečných případech rozhodují i věci svým charakterem zřejmě veřejnoprávní.*⁵

Pořadem práva je soudní řízení spravující se občanským soudním řádem, vycházejí ze zásad řešení soukromoprávních sporů. Řešení dualismu práva je novým problémem a nebylo komplexně dříve řešeno. Otázka rozhodování sporu o soukromé právo správním úřadem se nutně objevila v historii současně s oddělením soudnictví od správy. Požadavek rozhodovat spory mezi osobami navzájem nepodřízenými, rozhodované nezávislým soudcem, patří mezi atributy právního státu. Jako například spory o povinnost platit za telekomunikační služby, jak autor zmiňuje.

⁵ Bureš J., Drápal L., Krčmář Z., Mazanec M., : Občanský soudní řád, 6.vydání, C.H.Beck 2003, s. 1106-1115

3. *Důvody novelizace z roku 2002:*

Důvody které vedly zákonodárce k návrhu novely byly základně popsány v předchozích podkapitolách. V této části se zabývám už samotným zněním §§ a záměry navrhovatele.

V důvodové zprávě k novele občanského soudního řádu, provedené zákonem č. 151/2002 Sb., navrhovatel uvádí:

„První díl zvláštních ustanovení upravuje nejtýpčtější formou správního soudnictví - řízení o žalobách proti rozhodnutím správních orgánů. Úprava nezastírá, že se v mnohém inspiruje staršími předlohami a přebírá z nich instituty, které se osvědčily. Na druhé straně bylo nezbytné zcela nově reagovat na potřebu zajistit soulad právní úpravy se standardy ochrany lidských práv moderní doby.“

„Proto osnova přikročila k důslednému zavedení tradičního řízení žalobního, vycházející z předpokladu, že soudní ochrana nastupuje teprve poté, kdy jsou vyčerpány možnosti opravy nezákonného nebo vadného rozhodnutí cestou správní, a z předpokladu, že pro účastníka řízení má být zajištěna co možná jasná a nekomplikovaná cesta k soudní ochraně; jedním ze základních předpokladů je proto sjednocení forem ochrany. Předpokladem podání žaloby je zásadně **právní moc rozhodnutí**. Nepříznivé důsledky tohoto principu pro účastníka jsou osnovou se značným důrazem eliminovány (**předběžná opatření, odklad vykonatelnosti apod.**) zejména přechodnými opatřeními (§ 137).“

(tyto základní principy, jsou bohužel v části páté občanského soudního řádu prakticky vynechány, viz dále.)

„Žaloba musí být odmítnuta jako nepřípustná, jestliže žalobce nevyužil možností, které mu dává opravné řízení správní a také tam, kde se žaloba domáhá přezkoumání **rozhodnutí správního orgánu ve věci soukromého práva**; v tomto případě se užije zvláštní přístup a o věci samé bude rozhodovat soud podle **nově vkládané páté části o. s. ř.** v

občanském soudním řízení **prakticky jako o jakékoli jiné soukromoprávní žalobě.**⁶ *(I v tomto případě nebyl naplněn prvotní důvod navrhovatele: úprava části páté o.s.ř. se v podstatných rysech odlišuje od jiných soukromoprávních žalob)*

⁶ *Důvodová zpráva k zákonu č. 151/2002 Sb., ke změně občanského soudního řádu*

4. *Problematika správních řízení ve věcech soukromoprávních:*

Správní řízení upravoval do 31.12.2005 zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších předpisů (správní řád). Tento zákon se vztahuje zejména na řízení, v němž se o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických a právnických osob, rozhodují v oblasti státní správy správní orgány. Nově od 1.1.2006 správní řízení upravuje nový správní řád – zákon č. 500/2004 Sb. Jeho ustanovení jsou v obecných ustanoveních podobná původnímu správnímu řádu a nemají praktický vliv na problematiku této práce. Zákonodárce navíc upravil pojem „Sporného řízení“, které do 31. 12. 2005 nebylo přímo upraveno ve správním řádu, ale používalo se ustanovení příslušného *lex specialis*. Vzhledem k tomu, že práce byla zpracovávána během roku 2005 s původním správním řádem, je na konci této statě zmíněna nejpodstatnější změna – institut sporného řízení.

V obvyklém správním řízení je toto řízení vedeno za účelem udělení licence (povolení), potvrzení stavu, nebo proti občanskému subjektu, ať fyzické či právnické osobě, která porušila veřejnoprávní předpis a svým právním jednáním poškodila stát, jeho systém nebo jeho instituce. Jsou to tedy správní delikty, nebo jiné důvody vedení správního řízení, které musí být vždy ve veřejném zájmu. V praxi se typicky jedná zejména o správní delikty v oblasti dopravy, veřejného pořádku, ochrany životního prostředí, podnikání a všech dalších institutů, spadajících do ochrany veřejného zájmu.

Druhou skupinou správních řízení je speciální řízení ve věcech práva soukromého. Jak bylo již výše zmíněno, správní orgán zde zejména rozhoduje o soukromém právu ve sporu minimálně dvou subjektů. Na rozdíl od běžného správního řízení, které je vedeno převážně s jedním subjektem (i když mohou být přibráni další účastníci, kteří mají na věci právní zájem, ale nerozhoduje se primárně o jejich právu).

Je to soukromoprávní spor, který řeší orgán veřejné správy, placený z veřejných prostředků. Občan by mohl možná namítnout, že k řešení soukromoprávních sporů jsou zde soudy, které subjekty sporu stojí mnoho času a peněz a jak je tedy možné, že u některých sporů jim řešení usnadňuje správní orgán? Připomeňme si ještě, že správní orgán je povinen rozhodnout do jednoho měsíce, nebo maximálně do dvou, od podání návrhu, za podání se platí jen správní poplatky a podle starého správního řádu se nepřiznávala žádná ze stran náhrada nákladů řízení, zejména odměna advokáta.

Podání takového návrhu s sebou nenese téměř žádná rizika, pravomocné rozhodnutí je většinou exekučním titulem, jehož vykonatelnost lze prakticky těžko odložit. /viz dále/

Bohužel však tato řízení neobsahují všechny spory soukromého práva, jsou striktně vymezeny speciálními zákony upravujícími působnost daných orgánů státní správy. Jsou to spory soukromých osob požívající zvláštní ochrany ve veřejném zájmu. Určení, kdy se jedná o veřejný zájem je vždy v příslušném ustanovení zákona.

Typické jsou zákony upravující působnost: Českého telekomunikačního úřadu, Katastrálního úřadu, Úřadu průmyslového vlastnictví, atd.

A naopak netypické jsou zákony upravující působnost: finančního úřadu, živnostenského úřadu, České obchodní inspekce, stavebního úřadu, atd.

Problémem je pojem „účastníci“. Například účastníci řízení před Českým telekomunikačním úřadem jsou mezi sebou ve sporu a tak by bylo možná lépe nazývat je „stranami“, jak tomu bývalo ve správním řádu z r. 1928. A také by se dle mého názoru měly „stranami“ nazývat, protože svůj spor by, z hlediska spravedlnosti, měli řešit od počátku u občanskoprávního soudu.

Z hlediska souladu textu se zákonnou úpravou se raději budu držet názvu „účastníci“, poněvadž toto označení v sobě nese podstatu škály problémů, vznikající s institutem účastníka ve sporném správním a především soudním řízení.

Jedním z účastníků je vždy navrhovatel. Ten podá návrh u příslušného správního orgánu, v něm označí předmět sporu (čeho se domáhá) a dalšího účastníka řízení, který má něco konat, strpět, či se něčeho zdržet. Můžeme jej nazývat též správním řízením ve věcech soukromého práva. Je zde vyloučeno zahájení *ex offio* a je zde vždy více než jeden účastník řízení. Ve sporném řízení je použitelný § 48 správního řádu. „Účastníci řízení mohou mezi sebou uzavřít se schválením správního orgánu smír, připouští-li to povaha věci. Tak tomu bude v případech sporného řízení správního, kdy se ve správním řízení jedná o uložení povinnosti plnit (něco dát, něco konat, něčeho se zdržet). Podstatou je dohoda uzavřená mezi účastníky řízení.“⁷

Po podání návrhu následuje obvyklý proces, kdy jsou účastníci poučováni o svých právech a povinnostech, navrhovány a zkoumány důkazy a následně je vydáno rozhodnutí. Všechny tyto procesní kroky činí zaměstnanec správního úřadu, který v převážné většině nemá právnické vzdělání a tak teoreticky i prakticky dokáže posoudit pouze důkazní stránku věci bez kontextu dalších zákonů. To co jakýmkoli způsobem vybočuje z jeho obvyklého úředního postupu nebere v potaz. Často pak ve sporu nadržuje navrhovateli, který činí návrhů větší množství a v minulosti byl ve sporech obvykle úspěšný.

Původní myšlenka zákonodárce byla zřejmě ochrana slabší strany – spotřebitele, tak aby se tento mohl domáhati svých práv jednodušší cestou, rychle a bezúplatně. Prakticky však tohoto spotřebitel nemůže

⁷ *Hendrych, D. a kol.: Správní právo, 5. vydání, C.H.Beck 2003, s.344*

využít a z využívání sporného správního řízení profitují „chránění“ podnikatelé. /viz dále/

Typickým odvětvím veřejnoprávní ochrany jsou telekomunikace. Máme zde tři subjekty: 1. Český telekomunikační úřad (ČTU), 2. Poskytovatel telekomunikačních služeb (operátor), 3. Odběratel telekomunikačních služeb (spotřebitel).

Působnost ČTU upravoval do 30. 4. 2005 zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích, ve znění pozdějších předpisů. Nově od 1. 5. 2005 spadá právní úprava pod zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích. Působnost Českého telekomunikačního úřadu je dána zejména: § 108 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), zákonem č. 29/2000 Sb., o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách), ve znění pozdějších předpisů - § 37 zákona, zákonem č. 265/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky v oblasti cen, ve znění pozdějších předpisů - § 22 zákona, zákonem č. 206/2005 Sb., o ochraně některých služeb v oblasti rozhlasového a televizního vysílání a služeb informační společnosti - § 6 zákona.

ČTU, jako správní orgán, uděluje licence operátorům k provozování a poskytování telekomunikačních služeb. Operátor je vždy soukromoprávní osoba, zpravidla nadnárodní podnik se silným postavením na trhu. ČTU vůči operátorovi vystupuje jako správní dozor a vede s ním klasické správní řízení.

Operátor na základě smluvního vztahu poskytuje spotřebiteli telekomunikační služby. Spotřebitelem je zde myšlena soukromá osoba - fyzická i právnická osoba, ačkoli v zákoně je spotřebitel vymezen úžeji.

Je zde tedy klasický závazkový vztah, zpravidla dle obchodního zákoníku (u většiny operátorů zvoleno v tiskopisu-návrhu smlouvy).

Oběma stranám vznikají práva a povinnosti. Jedna musí poskytovat řádně služby a druhá za ně platit.

Pokud jedna ze stran závazek neplní a nemá se k nápravě, vzniká mezi nimi spor - klasický spor ze závazkového vztahu, který se běžně řeší u občanskoprávního soudu. Oblast telekomunikací požívá veřejnoprávní ochrany a tak má poškozená strana možnost podat návrh na zahájení správního řízení.

První netypický případ, je kdy je stranou poškozenou spotřebitel. Hypoteticky ho může operátor poškodit v těchto případech: a) bez právního důvodu přerušil nad povolený rozsah poskytování služby. b) úplně přerušil poskytování služby. c) službu neposkytl ve stanoveném rozsahu a kvalitě. d) neoprávněně nakládal s osobními údaji a projevy. e) naučtoval spotřebiteli vyšší částku než měl uhradit, spotřebitel ji uhradil a domáhá se jejího vrácení.

V praxi případech uvedených pod písmeny a)-c) spotřebitel věc vyřeší tím, že neuhradí spornou částku, odstoupí od smlouvy a přejde k jinému operátorovi. V případě pod písmenem d) může podat návrh na zahájení správního řízení, ale o náhradu škody mu způsobenou na osobnosti či podnikání bude muset žádat u občanskoprávního soudu. Jedině v případě pod v písmenem e) může využít správního řízení, avšak takovéto případy se v praxi téměř nevyskytují. Naopak po opatřeních spotřebitele k písmenům a)-c) návrh na zahájení správního řízení podá operátor.

Druhý typický případ, je kdy je stranou poškozenou operátor. Ten podává návrh na zahájení správního řízení v těchto případech:

- a) spotřebitel používá neschválené koncové telekomunikační zařízení,
- b) neuhradil částku za telekomunikační služby.

V písmenu a) nejde o sporné řízení, ČTU proti spotřebiteli povede klasické správní řízení. Pokud operátorovi vznikla škoda bude ji vymáhat v občanskoprávním soudním řízení dle části třetí o.s.ř.

V písmenu b) využil ustanovení § 82 odst. 3 zákona o telekomunikacích , nebo aktuálně využije § 129 zákona č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích) a podá návrh na zahájení sporného správního řízení.

Z hlediska ustanovení § 4 odst. 2 správního řádu jsou si účastníci rovni. Dle ustálené praxe rozhodování ČTU však více přihlíží k důkazům a prohlášením dominantnější strany – operátora. Neúspěšný, zpravidla spotřebitel, po rozhodnutí orgánu I. stupně podá odvolání k orgánu II. stupně. Tím vyčerpá veškeré řádné opravné prostředky, rozhodnutí je v právní moci a je vykonatelné. Povinný je tedy povinen plnit, jinak mu hrozí exekuce.

Má tedy povinnost zaplatit a poté možnost zkoušet mimořádné opravné prostředky – obnovu řízení a přezkoumání rozhodnutí mimo odvolací řízení. A paralelně s tímto musí ve lhůtě do dvou měsíců od doručení rozhodnutí podat žalobu u soudu, bez ohledu na možnost úspěchu mimořádných opravných prostředků, protože jinak by možnost soudního řešení promeškal.

Ochrana „slabšího“ účastníka by měla být tedy natolik silná, aby v případě podání opravného prostředku u soudu, nebyla nijak omezena jeho práva rozhodnutím správního orgánu do pravomocného rozhodnutí soudu. Ačkoli v současné době nelze u soudu zaručit nestrannost, znalost zákonů soudci a dodržování jejich aplikace, lze předpokládat u rozhodujícího soudce možnost spravedlivého posouzení, na rozdíl od zaměstnance správního orgánu s technickým či ekonomickým vzděláním.

5. Úprava sporného řízení v z.č. 500/2004 Sb. správním řádu

Novým správním řádem z. č. 500/2004 Sb., byl nově „pojmenován“ institut sporného řízení a institut řízení o určení právního vztahu. Oba spadají pod rozhodování ve věcech práva soukromého. Sporné řízení je upraveno v § 141, řízení o určení právního vztahu v § 142.

Ve sporném řízení správní orgán řeší spory z veřejnoprávních smluv a v případech stanovených zvláštními zákony spory vyplývající z občanskoprávních, pracovních, rodinných nebo obchodních vztahů. Sporné řízení se zahajuje na návrh. Účastníky jsou navrhovatel a odpůrce. Navrhovatel i odpůrce mají postavení účastníků. Jako vedlejší účastníci se mohou přihlásit osoby, které mají zájem na výsledku řízení. Jejich odvolání proti rozhodnutí ve věci je však přípustné jedině tehdy, jestliže se odvolal navrhovatel nebo odpůrce. Ve sporném řízení vychází správní orgán z důkazů, které byly účastníky navrženy. Pokud navržené důkazy nepostačují ke zjištění stavu věci, může správní orgán provést i důkazy jiné. Neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází správní orgán při zjišťování stavu věci z důkazů, které byly provedeny. Správní orgán může též vzít za svá skutková zjištění shodná tvrzení účastníků. Správní orgán může vyslechnout účastníka, jestliže dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak. Ustanovení o výslechu svědka platí obdobně.

Rozhodnutím správní orgán návrhu zcela, popřípadě zčásti vyhoví, anebo jej zamítne, popřípadě ve zbylé části zamítne. V řízení mohou účastníci uzavřít smír, který podléhá schválení správního orgánu. Správní orgán smír schválí, pokud neodporuje právním předpisům nebo veřejnému zájmu. Odvolací správní orgán přezkoumává napadené rozhodnutí jen v rozsahu námitek uvedených v odvolání.

Správní orgán může na návrh nařídit předběžné opatření. Pokud bylo předběžné opatření zrušeno nebo pozbylo účinnosti z jiného důvodu než proto, že bylo vyhověno návrhu, nebo proto, že právo účastníka, na jehož požádání bylo předběžné opatření nařízeno, bylo uspokojeno, je účastník,

na jehož požádání bylo předběžné opatření nařízeno, povinen nahradit újmy tomu, komu předběžným opatřením vznikly. Rozhodne o tom na žádost správní orgán, který nařídil předběžné opatření.

V tomto řízení přizná správní orgán účastníkovi, který měl ve věci plný úspěch, náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Měl-li účastník ve věci úspěch jen částečný, může správní orgán náhradu nákladů poměrně rozdělit, popřípadě rozhodnout, že žádný z účastníků nemá na náhradu nákladů právo. I když měl účastník ve věci úspěch jen částečný, může mu správní orgán přiznat plnou náhradu nákladů řízení, měl-li neúspěch v poměrně nepatrné části nebo záviselo-li rozhodnutí o výši plnění na znaleckém posudku nebo na úvaze správního orgánu. Sporné řízení nově zcela supluje řízení u soudu o žalobě na plnění a to včetně nákladů řízení. Původně dle správního řádu neměli až na mimořádné případy účastníci právo na náhradu nákladů řízení. Nově jim ho správní řád přiznává, pokud jsou ve sporu úspěšní. Tato řízení nebývají jednoduchá a znamenají výkon mnoha procesních úkonů. Navíc i o nákladech bude rozhodovat právní laik (jak bylo již zmíněno výše).

Ustanovení o sporném řízení znamenají v nákladech řízení podstatný zvrát oproti původní úpravě. To považuji za jeden z důkazů o tom že sporné spr. řízení supluje občanskoprávní řízení. Spr. orgán nově rozhoduje i o **předběžných opatřeních** a nákladech řízení, např. odměny advokáta.

I zákon „lex specialis“ kopíruje úpravu nákladů řízení § 142 o.s.ř. :

§ 129 odst.3. zákona o elektronických komunikacích: *Úřad přizná účastníku řízení, který měl ve věci plný úspěch, náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníku řízení, který ve věci úspěch neměl. Měl-li účastník řízení ve věci úspěch jen částečný, může Úřad náhradu nákladů poměrně rozdělit, popřípadě rozhodnout, že žádný z účastníků řízení nemá na náhradu nákladů právo.*

I když měl účastník řízení ve věci úspěch jen částečný, může mu Úřad přiznat plnou náhradu nákladů řízení, měl-li neúspěch v poměrně nepatrné části nebo záviselo-li rozhodnutí o výši plnění na znaleckém posudku nebo na úvaze Úřadu.

§ 142 spr.ř. upravuje druhé řízení ve věcech práva soukromého - řízení o určení právního vztahu. Správní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo. V textu tohoto § není striktně řečeno, že se zahajuje jen na návrh, jako v § 141, ale vyplývá to z odstavce 1: „ rozhodne na žádost“.

Správní orgán dle tohoto ustanovení nepostupuje, jestliže může o vzniku, trvání nebo zániku určitého právního vztahu vydat osvědčení anebo jestliže může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení. I v tomto řízení správní orgán supluje soud a návrh nahrazuje určovací žalobu.

Tedy dalšími důkazy o suplenci soudního řízení je ustanovení § 141 spr.ř., které odpovídá řízení o plnění dle § 80 písm.b) o.s.ř. a § 142 spr.ř., které odpovídá řízení o určení dle § 80 písm.c) o.s.ř.

Institut sporného spr.řízení ještě více posunul pravomoc správního orgánu k pravomoci soudu. Český právní řád umožňuje suplovat rozhodování soudů v některých věcech občanskoprávních rozhodcům (či rozhodčím soudům) a zde zmiňovaným spr.orgánům.

Právní odborníky, kteří musí splňovat přísná kritéria, zde nahrazují osoby na které nejsou kladeny nároky téměř žádné. Rozhodce si účastníci volí konsenzem, na rozdíl od správního orgánu který rozhoduje jen na jednostranný podnět jednoho účastníka. Je na subjektivním zamyšlení odborníků, jak se tyto skutečnosti projevují ve vztahu k obecné zásadě spravedlivé ochrany práv dle § 1 o.s.ř. ?

6. *Kompetenční spory*

Určení, kam se účastník může obrátit se žalobou proti rozhodnutí správního orgánu není jednoduché. Nejvyšší správní soud komentuje problematiku věcné příslušnosti soudu takto:

„Nutnou součástí reformy, která - jak uvedeno - oddělila po deseti letech veřejnoprávní soudnictví od soudnictví ve věcech soukromého práva, muselo být také stanovení mechanismu, který zajistí, aby věci soukromého práva neprojednávaly správní soudy a naopak aby věci veřejného práva neprojednávaly soudy, které rozhodují věci práva občanského, obchodního, pracovního nebo rodinného.

Tento mechanismus má část procesní a institucionální.

Základní procesní předpisy, totiž občanský soudní řád (pro soudnictví ve věcech soukromého práva) a soudní řád správní (pro správní soudnictví) umožňují, aby soud, který rozhoduje věci soukromého práva, mohl zastavit řízení, jestliže k němu dojde žaloba, kterou se někdo domáhá zrušení rozhodnutí správního orgánu ve věci veřejnoprávní, resp., aby soud správní mohl odmítnout žalobu, kterou se někdo domáhá přezkoumání rozhodnutí, kterým správní orgán rozhodoval ve věci soukromoprávní. V takových případech, ale mají obojí soudy vždy povinnost žalobce současně poučit, na který soud se má správně obrátit; současně je zajištěno, aby žalobce, který se takovým poučením řídí, neztrácel lhůtu, kterou zákon stanoví k podání žaloby. Lhůta mu tedy zůstává zachována, i když se obrátí do nesprávné větve soudnictví.

Posouzení, zda uplatněný nárok, o kterém rozhodoval správní orgán, je nárokem práva soukromého nebo veřejného, může být ale v konkrétním případě velmi složité. Řešení otázek tzv. dualismu práva patří k nejkomplicovanějším právním otázkám, a to tím spíše, že po likvidaci správního soudnictví po roce 1948 tyto otázky byly záměrně pomíjeny (z pochopitelných důvodů socialistické právo poskytovalo veřejnoprávním nárokům téměř nulovou soudní ochranu).

Může tak dojít ke sporům o to, zda určitou věc má rozhodovat soud správní nebo soud civilní, ať už v kladném významu (pravomoc si osobují obě větve soudnictví) nebo ve významu záporném (obě větve soudnictví svou příslušnost odmítly). Pro odstranění takového sporu (ve svém jádru sporu o to, zda správní orgán rozhodl věc práva veřejného nebo věc práva soukromého) je příslušný zvláštní orgán soudního charakteru, zvláštní senát, zřízený zákonem č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů. Tento šestičlenný senát je ustaven vždy na dobu tří let ze tří soudců Nejvyššího soudu, jmenovaných předsedou Nejvyššího soudu a ze tří soudců Nejvyššího správního soudu, jmenovaných předsedou Nejvyššího správního soudu. V pravomoci tohoto senátu je usnesením rozhodnout o tom, který soud je příslušný o konkrétní věci rozhodovat; současně usnesením zruší všechna rozhodnutí soudů civilních nebo správních, vydaná v této věci, která jeho výroku odporují. Výrokem zvláštního senátu jsou pak vázány - mimo jiné - všechny soudy.“⁸

Komentář Nejvyššího správního soudu nastínil problematiku soudního sporu ve věci rozhodnuté jiným orgánem. Určitě lze zejména souhlasit s tím že reforma soudnictví byla vhodná a z této reformy vznikají kompetenční spory, které řeší související zákon č. 131/2002 Sb.

Otázkou zůstává, zda reforma byla provedena správně? S účinností od 1. 1. 2003 bylo správní soudnictví vyňato z občanského soudního řádu, kde jej do 31. 12. 2002 upravovala část pátá. Vznikl soudní řád správní, jenž řeší žaloby proti rozhodnutí, nebo postupu správního orgánu v oblastech veřejného práva. A v občanském soudním řádu byl takto uvolněný prostor vyplněn novou částí pátou, týkající se řízení o žalobách proti rozhodnutí správního orgánu v oblastech práva soukromého. Dále musel být paralelně schválen **zákon č. 131/2002 Sb., o**

⁸ Nejvyšší správní soud ČR, www.nssoud.cz, 2003

rozhodování některých kompetenčních sporů, účinný také od 1. 1. 2003, který řeší jaký soud je pravomocný k projednání sporu.

Další právní názor vztahující se k určení věcné příslušnosti soudu dle zákona č. 151/2002 a k účastníkům dle § 250a OSŘ, je obsažen v nálezu Ústavního soudu č. IV. ÚS 349/03 ze dne 26. února 2004 :

„Ústavní soud by překračoval svoji kompetenci, pokud by si osvojoval rozhodovat o rozdělení agendy správního soudnictví podle veřejnoprávní a soukromoprávní povahy vztahů, které jsou předmětem sporů. Je věcí obecné justice nalézat hranici mezi množinou veřejnoprávních a soukromoprávních vztahů.

Vztahy upravené právem průmyslového vlastnictví, tvoří specifickou součást občanskoprávních vztahů, přičemž na soukromoprávním charakteru průmyslových práv nic nemění ani skutečnost, že je pro průmyslové vlastnictví charakteristické prolínání veřejnoprávních aspektů a jsou chráněny i prostředky veřejného práva. Podle ustanovení § 244 a následujících zákona č. 99/1963 Sb., v platném znění ("o. s. ř."), rozhodl-li orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, orgán zájmové nebo profesní samosprávy, popřípadě smírčí orgán, zřízený podle zvláštního právního předpisu (dále jen "správní orgán"), podle zvláštního zákona o sporu nebo o jiné právní věci, která vyplývá z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení.

Napadené usnesení zdůrazňuje vazbu mezi § 2 s. ř. s. a § 6 o. s. ř. Dle § 244 o. s. ř. soudy přezkoumají rozhodnutí moci výkonné o sporech či jiných věcech, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů. Nejvyšší správní soud poukazuje na nutnost rozlišování věcí veřejnoprávních a soukromoprávních právě kvůli určení věcné příslušnosti mezi soudy. Poukazuje na **opomíjení rozpracovávání teorie rozlišování veřejného a soukromého v**

minulém půlstoletí a připomíná, že některá právní odvětví nelze podřadit jednoznačně pod žádnou kategorii. Nastíněné dělení je přesto funkční.

Úřad není účastníkem příslušného řízení, neboť správní soudnictví "soukromoprávní větve" spočívá v rozhodnutí věci a nikoli přezkumu správního rozhodnutí. Stát tak pozbývá možnost bránit se nesouladnému rozhodování soudů a protizákonným rozhodnutím. Vynětí rozhodování úřadu z přezkumu dle soudního řádu správního **znemožní ochranu proti jeho nečinnosti**. Rozmělnění rozhodovací činnosti na jednotlivé okresní soudy zhatí tvorbu jednotné judikatury.

Je věci obecné justice nalézat hranici mezi množinou veřejnoprávních a soukromoprávních vztahů. Ta může být nezřetelná, jak ukazují závažné argumenty stěžovatele, Nejvyššího správního soudu a Úřadu průmyslového vlastnictví. Dle současné úpravy soudního řízení správního a občanského soudního řízení je nicméně řízení o takovém konfliktu svěřeno speciálnímu justičnímu orgánu podle **zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů**, kde je rovněž toto řízení upraven.

Vyčerpáním tohoto procesního prostředku, respektive procesních prostředků na něj navazujících (odvolání, **návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu** podle zákona č. 131/2002 Sb.), by bylo možné považovat za vyčerpání všech procesních prostředků, které stěžovateli zákon k ochraně jeho práva poskytuje.⁹

Ačkoli byl návrh Ústavním soudem zamítnut, jsou zde zmíněny názory Ústavního soudu, které v kontextu potvrzují imperfektnost části páté OSŘ. Ústavní soud zde zdůrazňuje, že úřad není účastníkem příslušného řízení, a řízení dle části páté OSŘ zde nazývá správním soudnictvím "soukromoprávní větve".

⁹ *nález Ústavního soudu č. IV. ÚS 349/03 ze dne 26. února 2004*

Jak již bylo v předchozí kapitole řečeno, v souvislosti s novelou z roku 2002 části páté občanského soudního řádu, byl přijat zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, s účinností od 1.1.2003.

Podle tohoto zákona se postupuje při kladných nebo záporných kompetenčních sporech o pravomoc nebo věcnou příslušnost (dále jen „pravomoc“) vydat rozhodnutí, jehož stranami jsou soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy, soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví.

Kompetenčním sporem je spor, ve kterém si jedna strana osobuje pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků, o níž bylo druhou stranou vydáno pravomocné rozhodnutí. Kompetenčním sporem je též spor, ve kterém jeho strany popírají svou pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků. Kompetenční spor projedná a rozhodne o něm zvláštní senát složený se tří soudců Nejvyššího soudu a tří soudců Nejvyššího správního soudu. Jeho členy a stejný počet jejich náhradníků jmenují s jejich souhlasem předseda Nejvyššího soudu a předseda Nejvyššího správního soudu na dobu tří let. Předsedu zvláštního senátu vždy na první polovinu funkčního období zvláštního senátu zvolí členové ze soudců jmenovaných předsedou Nejvyššího správního soudu a na druhou polovinu ze soudců jmenovaných předsedou Nejvyššího soudu. První jednání zvláštního senátu svolá a řídí člen zvláštního senátu. Zvláštní senát jedná a rozhoduje v sídle Nejvyššího správního soudu. Státní správu zvláštního senátu vykonává předseda Nejvyššího správního soudu.

Řízení je zahájeno dnem, kdy návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu došel zvláštnímu senátu. Návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu je oprávněna podat některá z jeho stran nebo účastník řízení ve věci, v níž se otázka pravomoci vydat rozhodnutí stala spornou. Účastníky řízení vedle stran kompetenčního sporu jsou

i účastníci řízení, v němž se otázka pravomoci stala spornou. Zvláštní senát rozhoduje o tom, kdo je příslušný vydat rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení.

Jestliže soud, který je stranou v kompetenčním sporu, vydal rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení a podle rozhodnutí zvláštního senátu není vydání takového rozhodnutí v jeho pravomoci, zvláštní senát současně vysloví nicotnost takového rozhodnutí. Nebo když soud, vydal rozhodnutí, kterým svou pravomoc o věci rozhodovat popřel a podle rozhodnutí zvláštního senátu je vydání rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení v jeho pravomoci, zvláštní senát takové rozhodnutí současně zruší. Proti rozhodnutí zvláštního senátu nejsou opravné prostředky přípustné. Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž tento spor vznikl, jakož i pro všechny orgány moci výkonné, orgány územního samosprávného celku, jakož i fyzické nebo právnické osoby nebo jiné orgány, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy, a soudy.

Zákon se vztahuje i na řešení kompetence u sporů před účinností tohoto zákona. Vzniká problém, kdy podle původní úpravy části páté občanského soudního řádu, platné do 31. 12. 2002, byla věc určena občanskoprávnímu soudu suplujícím výkon správního soudnictví, tedy věcně příslušnému krajskému soudu, či městskému soudu v Praze.

Zde uvádím příklad jednoho problematického případu - rozhodnutí zvláštního senátu dle zákona č. 131/2001 Sb., vyhlášené pod č. SJS 465/2005, kde se řeší příslušnost soudu v závislosti na změnu části páté OSŘ (výťah k věci):

„Jestliže se žalobce domáhá revize proběhlého správního řízení, musí tak učinit žalobou podle části páté občanského soudního řádu,

ve znění účinném po 1.1.2003. Neproběhlo-li však takové správní řízení, musí soud především zkoumat, zda je vůbec dána jeho pravomoc.

Brojil-li tedy žalobce proti výsledku řízení o rozkladu, je nutno jeho žalobu v této části posoudit jako žalobu podle (nové) části páté občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1.1.2003. Proto zvláštní senát podle § 5 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb. vyslovil, že rozhodovat o žalobě mířící proti povinnosti platit telekomunikační úhrady v období listopadu 1996 až března 1997 je příslušný soud v občanském soudním řízení. Zvláštnímu senátu nenáleží předsevzít úvahu zda je správní orgán stranou sporu. Lze řešit jen ten kompetenční spor, který v tomto řízení vznikl, a lze jej řešit toliko mezi jeho stranami. Český telekomunikační úřad stranou tohoto kompetenčního sporu není, protože spor vznikl jen mezi soudem civilním a soudem ve správním soudnictví.

Zvláštní senát vyslovil, že o žalobě musí rozhodovat soud, u něhož žaloba napadla, tedy soud činný v občanském soudním řízení. V důsledku toho pak zvláštní senát zrušil podle § 5 odst. 1 téhož zákona usnesení, kterým strana kompetenčního sporu popřela svou pravomoc o věci rozhodovat, ačkoli podle rozhodnutí zvláštního senátu je vydání rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení v její pravomoci. ¹⁰

Žalobce se žalobou v roce 2001 u obvodního soudu domáhal určení, že není povinen zaplatit částku za vyúčtované telekomunikační úhrady. Věcnou příslušnost obvodního soudu žalobce dovedl z § 102 odst. 3 zákona č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů, v původním znění. Obvodní soud v roce 2001 vyslovil svou věcnou nepřislušnost a věc po právní moci usnesení postoupil krajskému soudu. V odůvodnění uvedl, že žalobce se žalobou domáhal přezkoumání správního rozhodnutí, a dále, že k řízení o těchto žalobách jsou

¹⁰ *judikát zvláštního senátu dle zákona č. 131/2001 Sb. č.j. SJS 465/2005*

podle § 246 odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném k 31.12.2002, věcné příslušné krajské soudy.

Podáním doručeným z 12/2002 se obrátil krajský soud na Vrchní soud s návrhem na rozhodnutí sporu o věcnou příslušnost, který vznikl mezi ním a okresním soudem. Řízení u vrchního soudu nebylo do 31. 12. 2002 skončeno.

Dne 1. 1. 2003 nabyl účinnosti zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů. Řízení poté převzal k dokončení zvláštní senát zřízený podle tohoto zákona, který spor posoudil jako spor o věcnou příslušnost vzniklý mezi soudem rozhodujícím v občanském soudním řízení a soudem rozhodujícím ve správním soudnictví [§ 1 odst. 1 písm. b) zákona č. 131/2002 Sb.].

Zvláštní senát vyslovil, že příslušný vydat rozhodnutí v této věci je soud v občanském soudním řízení a současně zrušil usnesení okresního soudu.¹¹

¹¹ *judikát zvláštního senátu dle zákona č. 131/2001 Sb. č.j. SJS 465/2005*

V. Řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem

Část pátá zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (o.s.ř.), je aktuálně ve znění zákona č. 151/2002 Sb. a dále ve znění nálezu č. 476/2002 Sb.

Z důvodové zprávy, lze usoudit, že úprava podle zákona č. 151/2002 Sb., i úprava podle čl. 10 Ustavní listiny České republiky z roku 1920 vycházejí pravděpodobně ze shodné koncepce vyplývající z toho, že při oddělení soudnictví a správy nemůže soudní kontrola správy nahrazovat její činnost a soud tudíž nemůže rozhodovat místo orgánů správy. Tato zásada platí však jen pro věci veřejnoprávní. Pokud jde o záležitosti soukromoprávní, státní zásahy do nich a z nich vyplývající kompetence správy jsou pro správu jakýmsi cizím prvkem a je potřeba, aby v těchto případech mohl soud rozhodovat meritorně.

Koncepce je značně problematická z hlediska zásadního pojetí procesního práva a jeho vztahu k právu hmotnému. Jednotlivé procesní druhy a jejich základní podoba se neodvíjejí od obsahu řešených hmotněprávních vztahů, ale jsou samostatným právním fenoménem. Problematika posuzování hmotného práva odvíjí se už od rozhodování správního orgánu před soudním řízením dle části občanského soudního řádu.

Vlastní druh občanského soudního řízení dle části páté občanského soudního řádu je upraven jako celek, ve čtyřech hlavách, ty však obsahují jen 19 paragrafů (vzhledem k počtu hlav). § 245 sice stanoví, že není-li v této části uvedeno jinak, užijí se přiměřeně ustanovení části první až čtvrté. To znamená, že zde podpůrně platí obecná ustanovení, činnost soudu před zahájením řízení, řízení v prvním stupni i opravné prostředky. Zde dodávám, že nový druh civilního řízení zasazený takto do kontextu občanského soudního řádu musí též respektovat základní teoretické postuláty, základní principy instituty civilního procesního práva, protože není něčím zcela novým, ale vkládaný do historicky

uspořádaných zákonů, jež je třeba respektovat. A v tomto směru má určité pochybnosti i Mikeš, Winterová, Zoulík.¹²

Obecně o tom, co je v pravomoci občanskoprávního soudu hovoří § 244. Rozhodl-li orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, orgán zájmové nebo profesní samosprávy, popřípadě smírčí orgán zřízený podle zvláštního právního předpisu – správní orgán, podle zvláštního zákona o sporu nebo o jiné právní věci, která vyplývá z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení.

Do pravomoci ale nespadá, rozhodl-li o sporu nebo o jiné právní věci rozhodce nebo stálý rozhodčí soud, nebo jestliže se rozhodnutí správního orgánu v důsledku námitek nebo jiného obdobného úkonu účastníka právního vztahu učiněného před správním orgánem podle zvláštního zákona zrušuje nebo pozbývá účinnosti, či odkázal-li podle zvláštního právního předpisu správní orgán účastníky právního vztahu s jejich nároky na řízení před soudem. § 245 pak odkazuje na obecná užití části první až čtvrté.

Obecně tedy vyplývá, že do pravomoci občanskoprávních soudů spadají spory účastníků řízení u správního orgánu.

Část pátá občanského soudního řádu se dostala do přímého rozporu s nedávno nastoleným trendem v civilním soudním řízení. Zákon č. 30/2000 Sb., totiž provedl takové systematické a terminologické změny ve třetí části zákona, konkrétně v ustanoveních § 79 a §§ 90 – 94, aby obnovil to, co bylo teoreticky jasné, historicky prověřené a prakticky užívané: ve sporech se užívá označení žaloba (žalobce,

¹² Mikeš, Winterová, Zoulík: Problémy nové části páté o.s.ř., Nová úprava správního soudnictví, ASPI Publischink, 2003, s. 201-205.

žalovaný), v nesporných věcech návrh na zahájení řízení (navrhovatel, ostatní účastníci).

Řízení podle části páté se zahajuje na návrh, který se zde nazývá žalobou. Vztahy mezi soudy správního soudnictví soudy civilního soudnictví však zákon chápe rovněž jako vztahy věcné příslušnosti, nikoli vztahy pravomoci (i když by teoreticky mohlo o vztah pravomoci jít). Tak se vedle sebe ocitá věcná příslušnost ve dvojím smyslu. Soud proto postupuje při zjištění nedostatku věcné příslušnosti podle § 104a, tedy půjde-li o řešení věcné příslušnosti v rámci civilního řízení. O opravných prostředcích se v části páté vůbec nehovoří. Vzhledem k ustanovení § 245, který do podpůrného užití zahrnuje i část čtvrtou občanského soudního řádu, není pochyb, že opravné prostředky podle čtvrté části jsou proti rozhodnutím vydaným v páté části přípustné.¹³

Mikeš, Winterová, Zoulík se v článku „Problémy nové části páté o.s.ř.“ zabývají úpravou, která sotva nabyla účinnosti. Podotýkají, že je pravda, že touto úpravu – stejně jako kteroukoli jinou – prověří koneckonců až aplikační praxe, avšak problémy, na než poukázali, jsou podle jejich názoru zřejmě již ze samotného textu této úpravy, a mohly proto být vzaty v úvahu již při její přípravě, spíše očekávali, že aplikační praxe přinese ještě problémy další.

Tato jejich skepse prameni z toho, že nedostatky, o než jde, mají zásadní povahu. Spočívají především v koncepční nejasnosti povahy řízení podle části páté o.s.ř.. Přimlouvají se za to, aby problematika, již se týká nová pátá hlava o.s.ř. byla alespoň dodatečně podrobena podrobné analýze a všestrannému posouzení, které by mohlo vyústit i v legislativní opatření.

Je značně obtížné vymezit, jaká rozhodnutí správních orgánů spadají v současnosti pod rozsah vymezený v § 244 odst. 1 o. s. ř. - které

¹³ Mikeš, Winterová, Zoulík: Problémy nové části páté o.s.ř., Nová úprava správního soudnictví, ASPI Publischink, 2003, s.203-207

věci rozhodované správními orgány lze řadit mezi rozhodnutí soukromoprávní povahy. Tyto otázky jistě budou předmětem budoucího širokého a složitého posuzování, neboť v řadě případů je obtížné zaujmout jednoznačné stanovisko. Na tuto problematiku bude jistě mnoho protichůdných názorů, které bohužel díky těmto ustanovení občanského soudního řádu umožňuje.

Lze uvést rozhodnutí správních orgánů v záležitostech soukromého práva, u kterých bude přípustné domáhat se soudního projednání podle části páté o.s.ř.:¹⁴

a) podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů: rozhodnutí, kterým se ukládá pachateli přestupku povinnost nahradit škodu (v adhezním řízení) - srov. § 70 odst. 2 cit. zákona.

Uvedené rozhodnutí je možnou součástí výroku rozhodnutí, jímž je obviněný z přestupku uznán vinným (srov. § 77), ostatní výroky rozhodnutí o přestupku jsou jistě o věcech veřejnoprávní povahy a jsou přezkoumatelné ve správním soudnictví. Zvláštní situace by mohla nastat tehdy, pokud by po podání žaloby proti rozhodnutí v adhezním řízení došlo v jiném řízení ke zrušení ostatních částí rozhodnutí o přestupku - na řízení o žalobě podle části páté o. s. ř. v záležitosti náhrady škody by tato skutečnost neměla sama o sobě vliv.

b) podle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, poskytuje a rozhoduje hasičský záchranný sbor kraje (v prvním stupni) o náhradě věcné škody vzniklé právnické nebo fyzické osobě při pomoci poskytnuté při zdolávání požáru a v dalších případech uvedených v zákoně (srov. § 82 - 84);

¹⁴ Kopecký, M.: Soudní řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto správním orgánem, Nová úprava správního soudnictví, ASPI Publischink, 2003, s. 232-235

c) podle zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, rozhoduje speciální stavební úřad, resp. silniční správní úřad za stanovených podmínek o zřízení věcného břemene a o výši úhrady za to (srov. § 17, § 35 odst. 3);

d) podle zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, může stavební úřad pro uskutečnění stavby, její změny atd. uložit těm, kteří mají vlastnická nebo jiná práva k sousedním pozemkům či stavbám, aby strpěli provedení prací ze svých pozemků nebo staveb (srov. § 135 odst. 1);

e) podle zákona č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů, rozhoduje drážní správní úřad na návrh provozovatele dráhy o omezení vlastnického práva vlastníka nemovitosti přilehlé k dráze spočívající v umístění a provozování pevných trakčních, signalizačních nebo zabezpečovacích zařízení (srov. § 9 odst. 4);

f) podle zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů, rozhoduje příslušný správní úřad o sporu o jednorázovou náhradu mezi vlastníkem (správcem, uživatelem) nemovitosti a orgánem nebo organizací provádějící činnosti při otvírce, přípravě a dobývání výhradních ložisek atd. (srov. § 16 odst. 4);

g) podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, rozhodují příslušné správní úřady v pochybnostech o rozsahu povinností nebo oprávnění správců povodí a správců vodních toků, o rozsahu povinností vlastníků pozemků koryta vodního toku atd., např. v záležitostech strpění průchodu osob, umístění zařízení (srov. § 53);

h) podle zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, rozhoduje Energetický regulační úřad mj. spory, kdy nedojde k dohodě o uzavření smlouvy mezi jednotlivými držiteli licencí a popř. i jejich zákazníky (srov. § 17 odst. 8 písm. a)), spory, kdy nedojde k dohodě o regulovaném přístupu k přenosové soustavě nebo distribuci (srov. § 17 odst. 8 písm. d)), o zřízení věcného břemene umožňujícího využití nemovitosti pro účely zřízení a provozování zařízení přenosové soustavy atp. (srov. § 24 odst. 4);

i) podle zákona č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, rozhoduje Český telekomunikační úřad mj. v rámci všeobecné působnosti ve sporech, nestanoví-li zákon jinak (srov. § 95 bod 1. písm. c)), v oblasti přístupu a propojování veřejných telekomunikačních sítí rozhoduje spory o propojení sítí nebo o přístupu k síti, popř. o změnách smluv (srov. § 95 bod 4. písm. a)), v oblasti cen rozhoduje o sporech v oblasti cen za propojení a přístup k síti (srov. § 95 bod 7. písm. c)), v oblasti telekomunikačních služeb rozhoduje o námitkách proti vyřízení reklamace vyúčtování cen (srov. § 95 bod 8 písm. c)), rozhoduje spory o povinnosti účastníka k finančnímu plnění vyplývající ze smlouvy mezi provozovatelem veřejné telekomunikační sítě a účastníkem o poskytování telekomunikačních služeb (srov. § 95 bod 8. písm. d));

Od 1.5.2005 je účinný zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, který zrušil zákon o telekomunikacích a v jeho ustanoveních jej zcela nahradil. Problematiky se dotýká § 129 a § 108 odst.1. písm. g) zákona č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích. Ačkoli zákon o telekomunikacích pozbyl účinnosti, jeho ustanovení jsou jednodušší a přehlednější, než „široký“ zákon o elektronických komunikacích a je pro vysvětlení problematiky části páté občanského soudního řádu vhodnější posuzovat i neúčinný zákon o telekomunikacích.

j) podle zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, rozhodují katastrální úřady v řízeních o povolení vkladu práva k nemovitostem do katastru (srov. § 5). K tomuto případu, který zřejmě ani není rozhodováním o soukromoprávních záležitostech, avšak § 249 odst. 2 o. s. ř. stanoví jednoznačně věcnou příslušnost "civilního" krajského soudu k rozhodování o žalobě podle části páté o. s. ř. Katastrální úřad zkoumá podle § 5 odst. 1 cit. zákona v řízení o povolení vkladu před svým rozhodnutím splnění taxativně uvedených podmínek, nezkoumá tedy např. otázku obecné platnosti právního úkonu obsaženého v listině, na základě které má být zapsáno právo do katastru. Jestliže jsou podmínky vkladu splněny, katastrální úřad podle § 5 odst. 2 cit. zákona rozhodne, že vklad povoluje; v opačném případě návrh zamítne.

k) podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů, pozemkové úřady mj. schvalují dohodu o vydání nemovitosti mezi oprávněnou a povinnou osobou, rozhodují o vlastnictví oprávněné osoby k nemovitosti, rozhodují o zřízení nebo zrušení věcného břemene na převáděné nemovitosti (srov. § 9 odst. 2, 3, 4, 5) s tím, že podle ustanovení § 9 odst. 6 cit. zákona "proti rozhodnutí pozemkového úřadu podle odstavců 3, 4 a 5 je možno podat opravný prostředek k soudu". S ohledem na neexistenci přímé novelizace cit. zákona v souvislosti se změnami ve správním soudnictví se kloním k názoru, že po 1. 1. 2003 bude přípustné proti rozhodnutí pozemkového úřadu podat odvolání ve správním řízení (srov. § 53 s. ř.), o kterém by rozhodoval ústřední pozemkový úřad [§ 22 písm. e) zákona č. 139/2002 Sb.], a následně podat žalobu proti pravomocnému správnímu rozhodnutí k soudu podle části páté o. s. ř.

Je možné, že přes tradičně chápaný veřejnoprávní charakter vztahů státněslužebních vztahů by bylo možné některá rozhodnutí v záležitostech těchto vztahů podřadit pod rozhodnutí ve věcech pracovních, jak má na mysli § 244 odst. 1 o. s. ř. Mohlo by se jednat např. o rozhodnutí o nárocích spojených s veřejnou službou či o rozhodnutí o náhradě škody. Je dosti problematické, že zákonodárce takto závažnou otázku - posuzování, která z rozhodnutí vydaná ve věcech státní služby lze podřazovat pod rámeček rozhodnutí o soukromoprávních věcech ve smyslu nové úpravy části páté o. s. ř. a u kterých s ohledem na jejich převažující veřejnoprávní charakter by přicházel do úvahy přezkum v rámci správního soudnictví - ponechává až na aplikační (soudní) praxi, když zde by bylo namísto přijetí jednoznačné zákonné úpravy.

Typické případy jsou podrobně rozebrány v kapitolách VII. až IX.

1. Podání žaloby

Podání žaloby upravuje § 246 - § 248. Žalobu podává ten, kdo tvrdí, že byl dotčen na svých právech rozhodnutím správního orgánu, kterým byla jeho práva nebo povinnosti založena, změněna, zrušena, určena nebo zamítnuta. V § 246 odst. 1 je řečeno, že návrh se nazývá žalobou. Toto konstatování považuji za nadbytečné, nýbrž v části druhé občanského soudního řádu je již obecně dáno, že návrh ve sporném řízení se nazývá žalobou.

Žaloba musí obsahovat označení účastníků řízení, sporu nebo jiné právní věci, o které správní orgán rozhodl, a rozhodnutí správního orgánu, vylíčení skutečností, které svědčí o tom, že žaloba je podána včas, údaje o tom, v čem žalobce spatřuje, že byl rozhodnutím správního orgánu dotčen na svých právech, označení důkazů, které by měly být v řízení před soudem provedeny, jakož i to, v jakém rozsahu má být spor nebo jiná právní věc soudem projednána a rozhodnuta a jak má být spor nebo jiná právní věc soudem rozhodnuta. K žalobě je žalobce povinen připojit stejnopis rozhodnutí správního orgánu a listinné důkazy, jichž se dovolává.

Lhůta pro podání je dva měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu. Zmeškání lhůty se nepromíjí.

Žaloba je nepřipustná, jestliže žalobce nevyužil v řízení před správním orgánem řádné opravné prostředky nebo jestliže jím uplatněné řádné opravné prostředky nebyly správním orgánem pro opožděnost projednány.

Dle § 248 nemá podání žaloby odkladný účinek na právní moc ani na vykonatelnost rozhodnutí správního orgánu. Soud na žádost žalobce může odložit vykonatelnost rozhodnutí správního orgánu až do právní moci rozhodnutí o žalobě, jestliže by neprodleným výkonem rozhodnutí

správního orgánu hrozila žalobci závažná újma, a právní moc rozhodnutí správního orgánu až do právní moci rozhodnutí o žalobě, jestliže je žalobce závažně ohrožen ve svých právech a odklad se nedotkne nepřiměřeným způsobem práv nabytých třetími osobami.

Soud odklad právní moci nebo vykonatelnosti rozhodnutí správního orgánu soud i bez návrhu zruší, jakmile se ukáže, že pominuly důvody, pro které byl povolen.

Samotné podání žaloby nemá odkladný účinek na právní moc ani vykonatelnost rozhodnutí správního orgánu. Pokud tedy žalobce nemá na zaplacení dlužné částky ze sporu, může dle § 248 odst. 2 OSŘ požádat o odklad právní moci. Toto však nespadá pod předběžné opatření se lhůtou 7 dnů od podání návrhu a tak soud o odkladu může rozhodnout v libovolné lhůtě, kdy po případné exekuci na žalobcův majetek stává se odklad bezpředmětným. Navíc žalobce musí prokázat hrozbu závažné újmy, což v soudní praxi znamená finanční plnění minimálně 15.000,-Kč u fyzických osob s příjmem nad životní minimum.

Kopecký má na ustanovení o odkladu právní moci podobný názor: „Vykonatelnost je tedy podle stávající úpravy správního řádu možnou vlastností všech správních rozhodnutí, tedy nejenom rozhodnutí ukládajících povinnost plnit, ale i těch rozhodnutí, která nejsou exekučovatelná. Za této situace není zřejmé, proč může soud odložit vykonatelnost podle § 248 odst. 2 písm. a) o.s.ř. jen tehdy, jestliže by neprodleným výkonem rozhodnutí správního orgánu hrozila žalobci zvláštní újma (tedy jedinež v případě rozhodnutí ukládajících povinnost plnit, a ne u ostatních správních rozhodnutí), a proč lze podle písm. b) odkládat právní moc rozhodnutí, když by se tím odkládala i jejich vykonatelnost (těžko si lze představit situaci, že by soud odložil právní

moc rozhodnutí správního orgánu a ponechal jeho případnou předběžnou vykonatelnost).“¹⁵

Žaloba dle části páté občanského soudního řádu se formou liší od žalob dle části třetí občanského soudního řádu i soudního řádu správního (s.ř.s.). Primární problém je v účastnících řízení.

¹⁵ *Kopecký M.*: Soudní řízení ve věcech o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, Nová úprava správního soudnictví, ASPI Publishing, 2003, s.228

2. Řízení o žalobě

Účastníci řízení jsou stanoveni v § 250a. Účastníky řízení jsou žalobce a ti, kdo byli účastníky v řízení před správním orgánem. Pokud soud zjistí, že se řízení neúčastní někdo, kdo je podle odstavce 1 jeho účastníkem, přibere jej usnesením do řízení.

§ 90 občanského soudního řádu stanoví pro občanskoprávní řízení, že účastníky jsou žalobce a žalovaný. Jsou tedy dvě strany stojící proti sobě ve sporu (pokud nepočítáme vedlejšího účastníka, ale i ten musí stát proti někomu).

Stejně tak § 33 soudního řádu správního pro správní soudnictví stanoví jako účastníky řízení žalobce a žalovaného. Žalovaným je zpravidla Správní orgán.

Část pátá OSŘ - § 250a zná jako účastníky řízení žalobce a „účastníky“. Není tu žalovaný – chybí protistrana. Je to žaloba směřující proti věci – Správnímu rozhodnutí, ne tedy proti osobě či orgánu. Soudní řízení, kde chybí protistrana je dle mého názoru značně imperfektní. Někteří soudci se snaží navrhovatele správního řízení přirovnávat k žalovanému, odůvodňující to argumentem per analogiam legis s částí třetí OSŘ. § 245 OSŘ sice říká: „*Není-li v této části uvedeno jinak, užijí se přiměřeně ustanovení části první až čtvrté tohoto zákona.*“, ale to se netýká ustanovení o účastnících, protože ty jsou upraveny v této speciální části páté. Soudní řízení dle části páté se jednoduše pozná i na vývěsce programu jednání u soudní síně: Je tam vždy uveden žalobce a řádek *proti* je proškrtnut či nevyplněn.

Ze zákona nevyplývá kdo je protistranou, dalo by se říci, že tou je Rozhodnutí správního orgánu a tedy za použití argumentu a silentio legis můžeme vyloučit, že žaloba míří proti oběma „zúčastněným“, tj. správnímu orgánu a navrhovateli správního řízení.

Problém s určením protistrany není jen formální. Kolize nastává zejména u určení povinnosti uhradit náklady řízení. Pokud žalobce v řízení není úspěšný hradí náklady účastníkům. V případě úspěchu žalobceva zákon neřeší náklady řízení. Nelze totiž určit stranu, která byla neúspěšná. Zcela hypoteticky můžeme za stranu neúspěšnou považovat navrhovatele správního řízení, ten je s žalobcem ve sporu a prvotním důvodem sporu je jeho podání směřující proti žalobci. Ten by však mohl namítat že on není žalovaným a že kdyby správní orgán správně rozhodl, žádné soudní náklady by žalobci nevznikly. Vina je tedy na straně správního orgánu?

Správní orgán není účastníkem řízení a soudního řízení se zpravidla ani nezúčastňuje. Jeho vstup do soudního řízení je upraven v § 250c občanského soudního řádu. Obdrží stejnopis žaloby a vyjádří se k němu písemně. Tím jeho práva a povinnosti končí. A ačkoli by bylo spravedlivé určit povinnost nákladů řízení tomu kdo pochybil, část pátá to v tomto řízení neumožňuje.

Úspěšné řízení se zakončuje rozhodnutím (§ 250j – viz níže), kde soud nově rozhodne o sporu navrhovatele a tímto nahradí rozhodnutí správního orgánu.

Například v případě řízení ve věcech telekomunikačních určí soud, že spotřebitel není povinen uhradit operátorovi úplatu za služby, přiznanou ve správním řízení.

Spotřebitel pak částku již uhrazenou může po operátorovi vymáhat novou soudní žalobou proti bezdůvodnému obohacení.

Pokud by soud určil náhradu nákladů řízení operátorovi, ten by se proti tomuto jistě odvolal s argumentací, že nesplňuje ustanovení § 142 OSŘ – on není tím, kdo byl neúspěšný, protože žaloba nesměřovala proti němu nýbrž proti rozhodnutí správního orgánu.

Tato argumentace je na hraně a věřím, že i stanoviska soudců k tomuto budou různá. Kdyby tedy soud určil, že účastník-operátor-původní navrhovatel u správního orgánu, je povinen uhradit žalobci náklady

řízení, protože se jednalo o bránění práva proti účastníku, má ten ještě šanci vymoci uhrazené náklady zpět podáním žaloby proti nesprávnému postupu správního orgánu u správního soudu.

Stejnou možnost má úspěšný žalobce-spotřebitel, pokud mu soud náklady nepřizná. Šance obou na úspěch u správního soudu jsou vysoké, pokud občanskoprávní soud rozhodl na základě stejných důkazů, které byly posuzovány správním orgánem ve správním řízení.

Okruh účastníků v řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, je vymezen v § 250a odst. 1 občanského soudního řádu následovně - účastníky řízení jsou žalobce a ti, kdo byli účastníky v řízení před správním orgánem. Dle § 4 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, v platném znění, jsou účastníky řízení o povolení vkladu, účastníci toho právního úkonu, na jehož podkladě má být zapsáno právo do katastru nemovitostí. Z uvedených ustanovení jednoznačně vyplývá, že katastrální úřad nemůže být účastníkem řízení podle části páté občanského soudního řádu.

V případech týkajících se katastru nemovitostí přistupuje soud k řešení nedostatku pasivní legitimace na straně žalovaného rozdílnými způsoby. Četl jsem soudní případ, kdy soud rozhodl, že vklad vlastnického práva se povoluje a žaloba byla podle § 96 odst. 1 občanského soudního řádu ve spojení s § 245 občanského soudního řádu, který umožňuje přiměřené použití části první až čtvrté tohoto zákona, v části týkající se katastrálního úřadu vzata zpět. Vzhledem ke skutečnosti, že žalovaný neměl námitky proti zpětvzetí žaloby, soud řízení podle § 96 odst. 2 ve spojení s § 245 občanského soudního řádu řízení v části týkající katastrálního úřadu zastavil. Tím se dostala soudní pře do situace, kdy v dané věci nebyl **žádný subjekt** označený jako **žalovaný**. To však zřejmě podle názoru soudu nebylo překážkou ve vynesení rozsudku ve věci samé. V jiném případě je podle názoru soudu obsaženém v odůvodnění rozsudku, kterým

byla žaloba zamítnuta, nedostatek pasivní legitimace žalovaného jedním z důvodů zamítnutí žaloby.

Problematikou účastenství se také zabývá ve svém článku „K problematice účastenství ve správním soudnictví“ Staša, který pod pojmem účastenství rozumí objektivním právem daná kvalifikovaná možnost jiného procesního subjektu než orgánu veřejné moci, který vede řízení, v zásadě v průběhu celého takového řízení, popřípadě jeho ucelené fáze, vlastním jménem vystupovat a činit procesně relevantní úkony.

Formální pojetí účastenství znamená, že kvalifikované procesní postavení je bez dalšího, určitým procesním úkonem a to buď podáním učiněným vůči orgánu veřejné moci, který je vede, nebo měl by vést řízení, anebo úkonem učiněným samotným orgánem veřejné moci. I takto vymezené formální pojetí musí mít své materiální meze dané pravomocí a zásadně také věcnou příslušností určitého orgánu veřejné moci.

Materiální pojetí účastenství je založeno na skutečnosti, že výsledek řízení jistým způsobem ovlivní nebo může ovlivnit hmotněprávní poměry procesního subjektu. Existenci účastenství, zde neovlivňuje okolnost, zda procesní subjekt, který sám neučinil podání, byl nebo nebyl orgánem veřejné moci, osloven. I zde mohou vyplývat formální meze z požadavku, aby důvod účastenství byl procesním subjektem.

Text části páté občanského soudního řádu je diskusní i z hlediska terminologie. Diskusní je ale především koncepce, která připomíná sporné řízení. Řízení podle části páté občanského soudního řádu však nelze označit ani za sporné, ani za nesporné. Platí zde jakási elasticita – soudní řízení musí mít stejný charakter jako správní řízení, které soudnímu řízení předcházelo. Je i problematické používat v procesním předpisu, který pojednává o „účastnicích řízení“, označení „účastník právního vztahu“ / § 244 odst. 2 písm. c) občanského soudního řádu / Určující pro řízení před soudem je podle § 250b odst. 2 občanského soudního řádu okruh účastníku „jaký tu byl v době rozhodnutí správního

orgánu“, ten nesmí být zásadně měněn. Dobou rozhodnutí je jistěže doba rozhodnutí správního orgánu posledního stupně. Tou dobou je myšleno jeho vydání, oznámení jednotlivým účastníkům nebo právní moc? (s touto polemikou se Stašou toliko nesouhlasím, nýbrž jsem přesvědčen že z dikce zákona vyplývá, že okruh účastníků je dán: „dobou jeho vydání“) Problém také nastává, když před zahájením soudního řízení došlo k právnímu nástupnictví? Ustanovení o výjimce z titulu procesního nástupnictví podle § 107 a 107a občanského soudního řádu se týká pouze doby, kdy soudní řízení probíhá. Specifické „společenství“ účastníku může vzniknout v důsledku uplatnění § 250b odst. 1 občanského soudního řádu.¹⁶

K řízení v prvním stupni jsou věcně příslušné okresní soudy. Krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech vkladu práva k nemovitostem. Místně příslušný je obecný soud účastníka, jemuž byla nebo podle návrhu podaného u správního orgánu měla být uložena povinnost k plnění, nebo obecný soud účastníka, na jehož návrh bylo řízení před správním orgánem zahájeno, není-li dána příslušnost podle žalobce. Nebo soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který o sporu nebo o jiné právní věci rozhodl, pokud neplatí přednostně předchozí. Týkalo-li se řízení před správním orgánem práva k nemovitosti, je k řízení místně příslušný vždy soud, v jehož obvodu je nemovitost.

Místní příslušnost je logická, ale u věcné by bylo lépe zařadit řízení v první instanci ke krajskému soudu, okresní soudy nemohou mít praktické zkušenosti s odvolacím řízením.

¹⁶ Staša J., K problematice účastenství ve správním soudnictví, Nová úprava správního soudnictví, ASPI Publisching, 2003, s. 241-248

3. Projednání žaloby

Projednání žaloby upravuje § 250b - § 250f. Jsou zde uvedeny podmínky za jakých je řízení vedeno, zejména odlišnosti od řízení dle části první až čtvrté. S žalobou jsou spojeny ke společnému řízení další žaloby, které byly podány ve věci, o níž správní orgán rozhodl stejným rozhodnutím dříve, než o ní soud prvního stupně rozhodl.

V průběhu řízení před soudem nesmí být změněn okruh účastníků, jaký tu byl v době rozhodnutí správního orgánu, vyjma případů procesního nástupnictví. Původní návrh, o němž rozhodl správní orgán, nesmí být v průběhu řízení před soudem změněn.

Soud si vyžádá od správního orgánu potřebné spisy. Stejnopis žaloby doručí též správnímu orgánu, který o sporu nebo o jiné právní věci rozhodl, a umožní mu, aby se k žalobě písemně vyjádřil.

Dokazování je uzavřeno při prvním jednání soudu. Účastníci řízení mohou uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání nejpozději do skončení prvního jednání, které se v řízení před soudem konalo; k později uvedeným skutečnostem a důkazům se nepřihlíží. Vyjma důkazů, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly po prvním jednání nebo které účastník nemohl bez své viny včas uvést. Důležité je, že o těchto povinnostech a o následcích nesplnění těchto povinností musí být účastníci poučeni v předvolání k prvnímu jednání ve věci!

Soud je tak povinen dle § 250d odst. 2 otázkou ovšem zůstává, co nastane pokud tak soud neučiní? Je povinen připustit další důkazy účastníků i při dalších jednáních soudu? Z logiky zákona to tak vyplývá – důkaz opaku „argumentum a contrario“ k odstavci 1, kdy účastníci řádně poučeni, nepřipouští se jim další důkazy po prvním jednání, tudíž nejsou-li poučeni musí jim být navrhování dalších důkazů umožněno. Pokud by soud tuto argumentaci nepřipustil, potom by se účastník proti

tomuto mohl bránit žalobou u ústavního soudu s argumentací článku 36. odstavce 2 listiny základních práv a svobod.

Jako příklad zde uvádím předvolání soudu ve věci žaloby proti rozhodnutí správního orgánu, vedené pod č.j. 13 C59/2004 u Okresního soudu Plzeň-město:

Samosoudce doručil žalobci před prvním jednáním usnesení o povinnosti doplnění žaloby, usnesení zamítnutí návrhu na odklad právní moci a současně přiložil poučení o „podjatosti samosoudce“, předvolání k prvnímu jednání. Zcela prokazatelně opominul poučovací povinnost k § 250d. Po-té kdy krajský soud rozsudek zrušil a vrátil soudu prvního stupně k dalšímu jednání, má žalobce možnost navrhnout další důkazy k věci.

Soud není vázán skutkovým stavem, jak byl zjištěn správním orgánem, ale může vzít za svá též skutková zjištění správního orgánu, či má možnost zopakovat důkazy provedené před správním orgánem.

Soud je vázán žalobním petitem v mezích, ve kterých se žalobce domáhal projednání sporu nebo jiné právní věci v řízení před soudem. To neplatí, jestliže správní orgán řízení zahájil bez návrhu, nebo jde-li o taková společná oprávnění nebo povinnosti, že se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky, kteří jsou jejich nositeli, či vyplývá-li z právního předpisu určitý způsob vypořádání právního vztahu mezi účastníky.

4. Rozhodnutí o žalobě

Soud ve věci rozhoduje usnesením nebo rozsudkem. Usnesení vydá, pokud žalobu zamítá a tím potvrzuje rozhodnutí správního orgánu, nebo pokud žalobu odmítá. Rozsudkem rozhoduje pokud ve věci rozhodne jinak než správní orgán.

Rozhodnutí o žalobě stanoví § 250g – § 250l. Soud žalobu odmítne, byla-li podána opožděně, byla-li podána někým, kdo k žalobě není oprávněn, nebo je-li ze zákona nepřípustná. Účastník, na jehož návrh bylo zahájeno řízení před správním orgánem, může vzít v průběhu řízení před soudem tento návrh zpět, a to zcela nebo zčásti. Pokud byl vzat zpět návrh, kterým bylo zahájeno řízení před správním orgánem, a souhlasí-li s tímto zpětvzetím návrhu ostatní účastníci řízení, soud řízení zcela, popřípadě v rozsahu zpětvzetí návrhu zastaví. Jednání nemusí nařizovat. Zastaví-li soud řízení podle odstavce 2, pozbývá rozhodnutí správního orgánu účinnost v rozsahu, v němž je usnesením soudu dotčeno. Uvedený následek musí být uveden ve výroku usnesení o zastavení řízení.

V samotné věci rozhoduje soud dle § 250i – 250l. Soud žalobu zamítne, dospěje-li k závěru, že správní orgán rozhodl o sporu nebo o jiné právní věci, správně. Dospěje-li soud k závěru, že o sporu nebo o jiné právní věci má být rozhodnuto jinak, než rozhodl správní orgán, rozhodne ve věci samé rozsudkem. Rozsudek soudu podle odstavce 1 nahrazuje rozhodnutí správního orgánu v takovém rozsahu, v jakém je rozsudkem soudu dotčeno. Tento následek musí být uveden ve výroku rozsudku s přesným vymezením, jak do rozhodnutí správního orgánu zasahuje.

Pokud soud v řízení o žalobě odmítne žalobu anebo zamítne-li žalobu, zůstává rozhodnutí správního orgánu nedotčeno.'

Nahrazuje-li rozsudek soudu alespoň zčásti rozhodnutí správního orgánu nebo pozbylo-li rozhodnutí správního orgánu alespoň zčásti svou účinnost, rozhodne soud znovu o náhradě nákladů řízení, které vznikly v řízení před správním orgánem, pokud bylo v tomto řízení o náhradě rozhodnuto.

Sporné nebo nesporné řízení?

V nejednotnosti rozhodování soudů se projevuje nejednoznačnost a vnitřní nesourodost stávající úpravy části páté občanského soudního řádu. V předchozích a následujících kapitolách jsou uvedeny případy, které potvrzují nejednotnost právních názorů soudu ohledně této problematiky. V jednom případě se soud jednoznačně přiklonil k názoru, že řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, je řízením nesporným a tudíž nemusí existovat žalovaný. V dalším případě soud zastával názor, že řízení je řízením sporným a v takovém případě jednoznačně nemůže být kladně rozhodnuto ve věci, pokud není žalovaný pasivně legitimován či není-li žalovaný vůbec označen. Vymezením znaků sporného řízení a nesporného řízení se nezabývá žádná platná právní úprava. V právní vědě existuje celá řada teorií, které se pokoušejí tato řízení specifikovat a vzájemně odlišit. Na tomto místě bych chtěl připomenout dvě.

Podle první z nich je rozdíl mezi sporným a nesporným řízením v tom, že v prvním z nich jsou vydávána rozhodnutí deklaratorní, kdežto v druhém rozhodnutí konstitutivní. Vzhledem k tomu, že tato teorie neuspokojivě řeší problematiku konstitutivních rozhodnutí ve sporném řízení (např. rozdělení spoluvlastnictví), přiklání se většina procesualistů k teorii, která rozhraničení mezi oběma druhy řízení spatřuje v tom, že sporné řízení má reparační funkci (napravit porušení práva), kdežto nesporné řízení má funkci preventivní (předejít možným sporům tím, že se právní vztahy postaví na pevný základ).¹⁷

¹⁷ Winterová, A. a kol.: *Civilní právo procesní*, Linde Praha a.s., 1999, s. 44.

Nelze však opominout ani skutečnost, na kterou upozorňuje. Bezouška, že platná právní úprava obsahuje i některá ustanovení, která by spíše hovořila pro názor, že v uvedeném případě jde o řízení nesporné. Spornost řízení může vyvolávat i praktické problémy. Jak má postupovat právní zástupce, který v řízení před katastrálním úřadem ve věci návrhu na vklad zastupoval všechny účastníky (řízení před katastrálním úřadem je zcela jistě nesporné)? Podle jakého klíče má rozhodnout, který z účastníků bude označen jako žalovaný a ponese v případě úspěchu žaloby náklady řízení? I přes uvedené skutečnosti se ztotožnil s názorem uvedeným v důvodové zprávě k zákonu č. 151/2002 Sb., že řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, je řízením sporným. Domnívá se totiž, že již samotnou podstatou „správního soudnictví“ je poskytnutí možnosti k napravení porušení zákona, ke kterému došlo v řízení před správním orgánem.¹⁸

¹⁸ Bezouška, P.: Řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, Právní rádce č.2/2003

VI. Soudní judikatura ve věcech telekomunikačních

Zde uvádím jediný případ z oblasti telekomunikací, který se dostal k soudu vyšší instance: Usnesení Zvláštního senátu NSS pod čj. Konf 81/2003 – 16.

Judikát se vztahuje k § 95 a § 107 zákona č. **151/2000 Sb., o telekomunikacích**, a k § 102 odst. 3 téhož zákona, ve znění před novelou provedenou zákonem č. 151/2002 Sb. A k § 244 odst. 1 a násl. občanského soudního řádu (ve znění účinném k 1. 1. 2003)

Jednalo se o věcnou příslušnost mezi Městským soudem v Praze a Obvodním soudem pro Prahu 9 za další účasti žalobce a žalovaných Českého telekomunikačního úřadu a Českého Telecomu, a. s. ve věci telekomunikačních úhrad. Žalobce se žalobou napadlou dne 10. 8. 2001 u Obvodního soudu pro Prahu 9 domáhal určení, že není povinen zaplatit částku 2837,60,--Kč za vyúčtované telekomunikační úhrady za období od 11/1996 do 11/1998. Podle žalobního tvrzení vyúčtoval žalovaný B) žalobci tyto částky, ačkoli mu též žalovaný již dne 25. 10. 1996 zastavil provoz telefonní stanice a žalobce ji nemohl používat. Věcnou příslušnost obvodního soudu žalobce dovodil z § 102 odst. 3 zákona č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů, v původním znění. Obvodní soud pro Prahu 9 usnesením ze dne 27. 9. 2001 vyslovil svou věcnou nepříslušnost a věc po právní moci usnesení postoupil Městskému soudu v Praze. V odůvodnění uvedl, že žalobce se žalobou domáhal přezkoumání správního rozhodnutí a dále, že k řízení o těchto žalobách jsou podle § 246 odst. 1 občanského soudního řádu, ve znění účinném k 31. 12. 2002, věcné příslušné krajské soudy.

V návrhu na řešení kompetenčního sporu Městský soud v Praze vyslovil názor, že vzhledem ke znění § 102 odst. 3 zákona č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů, se žalobce svých práv může domáhat pouze pořadem práva podle obecných ustanovení

občanského soudního řádu; soudem místně a věcně příslušným věc projednat a rozhodnout je Obvodní soud pro Prahu 3. K návrhu byly připojeny i správní a soudní spisy.

Ministerstvo dopravy a spojů - Český telekomunikační úřad dne 29. 8. 1997 zamítlo námitky žalobce proti účtování ceny za používání stanice a ceny za pronájem telefonního přístroje za zúčtovací období 11/1996 až 3/1997 a rozhodlo o uložení pokuty SPT TELECOM, a.s., za neoprávněné vypojení telefonní stanice z provozu. Rozklad, který žalobce podal, ministr dopravy a spojů zamítl a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil svým rozhodnutím ze dne 12. 5. 1998.

Žalobce proti tomuto správnímu rozhodnutí podal žalobu, o níž rozhodoval Vrchní soud v Praze ve správním soudnictví. Ten svým rozsudkem ze dne 20. 10. 2000 napadené rozhodnutí v části zamítající rozklad a potvrzující rozhodnutí Ministerstva dopravy a spojů - Českého telekomunikačního úřadu ze dne 29. 8. 1997 zrušil a věc v této části vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Český telekomunikační úřad, který po nabytí účinnosti zákona č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně některých dalších zákonů, rozhoduje o všech dosud neskončených řízeních, však dne 1. 6. 2001 opětovně rozhodl, že odvolání žalobce se zamítá a napadené rozhodnutí se potvrzuje.

Povinnost zaplatit telekomunikační úhrady za listopad 1996 až březen 1997 tedy byla předmětem správního řízení; jeho výsledkem je rozhodnutí Českého telekomunikačního úřadu ze dne 1. 6. 2001, které žalobce v jeho podstatě žalobou napadá. Kromě toho však o žalobcově povinnosti zaplatit telekomunikační úhrady za duben 1997 až listopad 1998 správní řízení vedeno nebylo (z předloženého správního spisu ani z žaloby tato skutečnost nevyplývá); žalobce se tedy domáhá určení, že není povinen za tato období platit telekomunikační úhrady, a poprvé tak činí v žalobě. Skutečnost, že žalobcovy námitky směřující proti vyúčtování telekomunikačních úhrad za zúčtovací období duben 1997 až

listopad 1998 nebyly ve správním řízení projednány, k dotazu zvláštního senátu potvrdil i Český telekomunikační úřad, který by jinak byl příslušný o nich rozhodovat.

Podle dříve platného zákona č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích, a k němu vydaných prováděcích předpisů rozhodovaly správní úřady o povinnosti telefonního účastníka platit poplatky za telekomunikační služby ve správním řízení; jejich rozhodnutí podléhala přezkoumání soudu v tehdejší správním soudnictví (1992 až 2002), totiž v soudním řízení podle hlavy druhé části páté občanského soudního řádu, ve znění účinném k 31. 12. 2002. Správní soud pak mohl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit a věc vrátit žalovanému k dalšímu řízení a zavázat správní úřad právním názorem správním soudem vysloveným.

Zákon č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích, byl s účinností od 1. 7. 2000 zrušen zákonem č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů. Pro rozsuzovanou věc pak bylo rozhodné přechodné ustanovení § 107 odst. 1 tohoto zákona: „(1) Pokud není uvedeno jinak, řídí se tímto zákonem i právní vztahy vzniklé podle právních předpisů platných do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.“ Citovaný zákon č. 151/2002 Sb. rovněž zrušil v § 102 zákona o telekomunikacích jeho odst. 3, který se s ohledem na novou obecnou právní úpravu stal nadbytečným. Také tyto právní vztahy, třebaže vznikly za účinnosti starého zákona o telekomunikacích č. 110/1964 Sb., je třeba posuzovat podle zákona nového, a to s přihlédnutím k ustanovení § 107 odst. 1 nového zákona o telekomunikacích.

Podle § 95 bodu 1 písm. c) zákona o telekomunikacích rozhoduje obecně ve sporech, nestanoví-li zákon jinak, v rámci všeobecné působnosti Český telekomunikační úřad. Ten dále v oblasti telekomunikačních služeb rozhoduje o námitkách proti vyřízení reklamace vyúčtování cen za telekomunikační služby (§ 95 bod 8 písm. c) zákona o telekomunikacích) a rozhoduje spory o povinnosti účastníka k finančnímu plnění, vyplývající ze smlouvy mezi provozovatelem veřejné

telekomunikační sítě a účastníkem o poskytování telekomunikačních služeb (§ 95 bod 8 písm. d) zákona o telekomunikacích) a to postupem podle § 102 zákona o telekomunikacích.

Žalobce, pokud jde o povinnost platit telefonní úhrady za období od listopadu 1996 do března 1997 - po datu 1. 7. 2000 nemohl hájit své právo stejnou formou tak jako dosud, tedy správní žalobou proti rozhodnutí správního úřadu, ale - ve smyslu tehdy platného § 102 odst. 3 zákona o telekomunikacích - civilní žalobou proti tomu, kde nárok uplatnil; to ostatně učinil, neboť žalobu podal u Obvodního soudu pro Prahu 9. Proto zvláštní senát vyslovil, že o žalobě musí rozhodovat soud, u něhož žaloba napadla, tedy soud činný v občanském soudním řízení.

Dále předkládám a popisuji **další případ** z oblasti telekomunikací, který však zatím prošel jen 1. instancí a od 2. instance byl usnesením vrácen k novému projednání:

Mezi žalobcem a účastníkem řízení-operátorem (T-Mobile) vznikl dne 3. 7. 1997 závazkový smluvní vztah mezi podnikateli, řídicí se dle zákona i ujednání obchodním zákoníkem. Na základě podepsané smlouvy a Všeobecných podmínek RDM/4.10.96. (V.P.) „Dodatkem smlouvy ze dne 1. 7. 1999“ byla smlouva prodloužena o další 2 roky.

T-Mobile, podal dne 9.6.2003 návrh na zahájení správního řízení „O uložení povinnosti uhradit dlužné částky ze smlouvy o poskytování telekomunikačních služeb ve výši 7334,60 Kč s příslušenstvím“, u Českého telekomunikačního úřadu v Plzni. Český telekomunikační úřad v Plzni vyhověl návrhu T-Mobile, v rozhodnutí č.j. 107109/2003-634. ze dne 5.9.2003. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání u Českého telekomunikačního úřadu v Plzni, který jej po přiložení potřebných dokumentů postoupil nadřízenému orgánu – Českému telekomunikačnímu úřadu, se sídlem v Praze. Nadřízený orgán rozhodl v druhém a konečném stupni o zamítnutí odvolání a napadené rozhodnutí potvrdil.

Mimo to podal žalobce mimořádné opravné prostředky dle správního řádu: návrh na obnovu řízení a žádost o přezkoumání rozhodnutí mimo odvolací řízení, v souladu s ustanovením § 66 správního řádu. Mezitím než v obou mimořádných opravných prostředcích správní orgán rozhodl, musel žalobce podat žalobu dle části páté občanského soudního řádu, aby nepromeškal dvouměsíční lhůtu. Samozřejmě se zaplacením soudního poplatku ve výši 1.000,-Kč.

Otázkou zůstává, co by se stalo, kdyby orgán rozhodl v mimořádném opravném prostředku o zrušení rozhodnutí Českého telekomunikačního úřadu? Soudní řízení už bylo zahájeno, žalobce by mohl samozřejmě vzít žalobu zpět, nebo by orgán či vedlejší účastník mohli zrušení rozhodnutí prokázat a soud by žalobu logicky zamítl.

Kdo by, ale pak žalobci uhradil soudní poplatek a vynaložené náklady?

(tato polemika opět a znovu prokazuje nesmyslnost části páté)

„Naštěstí“ ke zrušení rozhodnutí pomocí mimořádných opravných prostředků nedošlo a tak se dál můžeme zabývat chybami části páté.

Žalobce současně se žalobou podal návrh na odklad vykonatelnosti právní moci rozhodnutí správního orgánu dle § 248 občanského soudního řádu. Zákon nikde nestanoví lhůtu pro usnesení o tomto, na rozdíl od předběžného opatření. Žalobci byl tedy mezi tím vydán exekuční příkaz a ten byl donucen částku z rozhodnutí včetně úroků z prodlení a poplatku za exekuci uhradit.

Ve věci proběhlo řízení v I. instanci. Správně bylo na vývěsce dveří jednacích síní vyvěšeno: žalobce – celé jméno, žalovaný – proškrtnuto. Pokud vynechám hmotnou stránku věci, musím konstatovat, že samosoudce sice správně označil vývěsku, ale celé jednání vedl, jako by se jednalo o běžné řízení dle části třetí občanského soudního řádu. Účastníky označoval žalobce a žalovaný a dokonce se na konci zeptal žalobce, zda požaduje náhradu nákladů řízení po žalovaném? V průběhu řízení stále nevěřičně nahlížel do sbírky zákonů (ÚZ) a to co mu

připadalo divné odkazoval na část třetí o.s.ř. s latinskou argumentací (a silencio legis, a contrario, ...)

Není divu, vždyť civilní soudce okresního soudu se setká s řízením dle části páté opravdu zřídka a to mu logicky připadá jako běžné sporné řízení dle části třetí, akorát s tím rozdílem, že zde tomu předchází rozhodnutí právních „laiků“ (správního orgánu).

Žalobci byla v I. stupni žaloba zamítnuta. Odvolal se tedy ke krajskému soudu. Při řízení ve II. instanci pak soud znova hodnotil celý průběh, zejména zda byla žaloba řádně podána. Žalobce uvedl „novou“ argumentaci - rozpor všeobecných podmínek s § 82 odst. 6 zákona o telekomunikacích, platného v rozhodné době. Soud tento důkaz připustil s tím, že se nejedná o nový důkaz v rozporu s § 250d občanského soudního řádu, nýbrž důkaz zákonem není nový důkaz, zákony má v souvislosti zkoumat soud ex-offo. Krajský soud tedy dal za pravdu žalobci a věc vrátil soudu I.stupně.

Toto řízení ještě není dokončeno, ale lze předpokládat mnohá další úskalí, pokud se část pátá občanského soudního řádu zcela nezmění. V příloze jsem si pak dovolil zveřejnit rozhodnutí krajského soudu ve věci telekomunikační, které příkladmo přiblíží pointu těchto řízení.

Kopecký se vyjadřuje v článku Soudní řízení ve věcech o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem o účastenství v souvislosti se zákonem o telekomunikacích a jeho nesrovnalostech se správním řádem (z.č. 71/1967 Sb.) a s částí pátou občanského soudního řádu: Ustanovení § 102 zákona č. 151/200 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů, upravilo procesní otázky rozhodování ve věcech podle tohoto zákona. V odstavci 1 bylo stanoveno subsidiární užití správního řádu, odstavec 2 pak stanovil, že o opravných prostředcích proti rozhodnutím vydaným Českým telekomunikačním úřadem – ČTU (správní úřad, který není ústředním) rozhoduje předseda tohoto úřadu. Zákonodárce chtěl zřejmě vyjádřit, že po vyčerpání řádných opravných prostředků ve

správním řízení měly mít dotčené osoby právo podat soudní žalobu, ve které se mohly domáhat jiného věcného vyřízení věci, než jak učinil správní orgán rozhodující na úseku telekomunikací. Ustanovení neřešilo, kdo má být účastníkem řízení u soudu – zda též správní orgán, který ve věci rozhodl, jako je tomu ve správním soudnictví, jaké bude postavení případných dalších účastníků řízení před správním orgánem.¹⁹

Ačkoli Kopecký nesdílí s ostatními autoři negativní názor novou část pátou, přesto i z jeho popisu je vidět mnoho chyb této dle názoru mého „nepovedené“ části zákona.

¹⁹ Kopecký M.: Soudní řízení ve věcech o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, Nová úprava správního soudnictví, ASPI Publishing, 2003, s.220

VII. Soudní judikatura ve věcech katastrálních

Katastrální problematika je oblast práva, která zasahuje do práva soukromého a velkou měrou i do práva veřejného, na rozdíl od věcí telekomunikačních, které jsou do práva veřejného jaksi uměle začleněny. Zde uvádím článek, který se zabývá § 249 občanského soudního řádu a katastrální problematikou:

„Zákonem č. 151/2002 Sb., byl do občanského soudního řádu začleněn nový institut a to řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem. Vzhledem k § 249 odst. 2 občanského soudního řádu, kde je uvedeno, že krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech vkladu práva k nemovitostem, lze mít za jednoznačné, že zákonodárce chtěl režimu části páté občanského soudního řádu podřídít i přezkum rozhodnutí katastrálních úřadů o návrzích na vklad (či výmaz) věcných práv do katastru nemovitostí.

Podle mě dostupných informací byly vydány do současné doby pouze dva rozsudky v kauzách, ve kterých bylo žalobou podle nové části páté napadeno rozhodnutí katastrálních úřadů. Shodou okolností oba vydal stejný krajský soud. To ukazuje, vzhledem k množství opravných prostředků proti rozhodnutím katastrálních úřadů, o kterých rozhodovaly do účinnosti stávající úpravy krajské soudy (u jednotlivých krajských soudů šlo o desítky případů ročně), nejen že si se současnou úpravou dost dobře neví rady účastníci řízení před katastrálními úřady, ale že ani samotné krajské soudy si nejsou příliš jisté v tom, jak se vypořádat se specifiky "katastrální" problematiky.

V jednom v práci uvedených případů bylo rozhodnuto příslušným krajským soudem, že vklad vlastnického práva se povoluje, a v druhém případě byla žaloba zamítnuta. Přesto mají uvedené případy něco společného. V obou případech byla žaloba podána proti žalovanému katastrálnímu úřadu.“²⁰

²⁰ Trajer V.: Rozhodování soudů ve věcech vkladu práva do katastru nemovitostí, Praha 2004, s.1,2

Řada problémů vznikajících při aplikaci současné úpravy obsažené v části páté občanského soudního řádu na problematiku týkající se vkladu práva do katastru, na které upozorňují ve svých článcích jak Baudy (viz níže) tak i Bezouška, podle mého názoru vyplývají ze skutečnosti, že daná úprava by se na uvedené řízení vůbec neměla vztahovat. Domnívám se, že podřazením problematiky vkladového řízení pod působnost občanského soudního řádu došlo k určitému nepochopení principů rozhodovací činnosti katastrálních úřadů.

Pokud odhlédneme od § 249 odst. 2 občanského soudního řádu, kde je výslovně zmíněno vkladové řízení, vymezuje okruh rozhodnutí správních orgánů, kde může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudní řízení, § 244 občanského soudního řádu. Jde o případy, kdy rozhodl orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, orgán zájmové nebo profesní samosprávy, popřípadě smírčí orgán zřízený podle zvláštního právního předpisu dle zvláštního zákona o jiné právní věci, která vyplývá z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci. Katastrální úřad ve své rozhodovací činnosti ve vkladovém řízení nerozhoduje o vlastnickém právu (tedy o soukromoprávní záležitosti) jako např. pozemkové úřady v restitučním řízení i v rámci komplexních pozemkových úprav, ale rozhoduje pouze o skutečnosti, zda předložená listina splňuje požadavky stanovené § 5 odst. 1 písm. a) až g) zákona č. 265/1992 Sb.. Vlastnické právo také není spojeno s kladným rozhodnutím o vkladu, ale vzniká podle platné právní úpravy až samotným vkladem do katastru nemovitostí (i kdyby bylo o vkladu kladně rozhodnuto a k samotnému vkladu by nedošlo, vlastnické právo nevznikne).²¹

²¹ Baudyš, P. : Žaloba proti vkladu práva do katastru nemovitostí, Právní rádce č. 2/2003

Domnívám se, že katastrální úřad nerozhoduje ani o vzniku, změně či zániku věcných práv vymezených v § 1 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb. Je pravda, že vkladem do katastru nemovitostí spojuje zákon vznik, změnu či zánik těchto práv, ovšem za současného předpokladu platného titulu.

Zde uvádím jeden z mála judikátů související s problematikou řízení dle části páté občanského soudního řádu ve věci katastrální i když opět se v něm jedná o především kompetenční spor:

Kompetenční spor o věcnou příslušnost mezi senátem Krajského soudu v Brně a specializovaným senátem pro věci správního soudnictví téhož krajského soudu, o vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí, který řešil zvláštní senát Krajského soudu v Brně. Návrh na zahájení řízení o kompetenčním sporu, ve věci opravného prostředku žalobkyně - společnosti s ručením omezeným proti Katastrálnímu úřadu Brno - město o vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí, pod čj. Konf 2/2004 - 21:

Zvláštní senát se usnesl, že Rozhodnout o opravném prostředku proti rozhodnutí katastrálního úřadu o zamítnutí návrhu na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí, podaném před 1. 1. 2003 prostřednictvím příslušného katastrálního úřadu a doručeném krajskému soudu až po tomto datu, náleží soudu v občanském soudním řízení.

Ze spisu vyplynuly tyto skutečnosti:

Dne 1. 10. 2001 byl Katastrálnímu úřadu Brno - město podán návrh na povolení vkladu práva do katastru nemovitostí na základě smlouvy o převodu vlastnických práv k nemovitostem uzavřené dne 8. 8. 2001 mezi akciovou společností K. a žalobkyní. Rozhodnutím ze dne 30. 8. 2002 zamítl Katastrální úřad Brno - město návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí. V souladu s tehdy platnou právní úpravou podala společnost s ručením omezeným L. proti tomuto rozhodnutí opravný prostředek ke Krajskému soudu v Brně, a to prostřednictvím Katastrálního úřadu Brno - město, kterému byl tento opravný prostředek

doručen dne 25. 11. 2002; ten jej podáním ze dne 11. 2. 2003 postoupil Krajskému soudu v Brně, jemuž byl doručen 13. 2. 2003, tedy po nabytí účinnosti soudního řádu správního, který s účinností od 1. 1. 2003 založil pravomoc krajských soudů jednat a rozhodovat ve správním soudnictví; k témuž datu nabyl účinnosti i zákon č. **151/2002 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím soudního řádu správního, jímž byl v čl. VI novelizován občanský soudní řád tak, že v jeho nové části páté bylo upraveno řízení ve věcech vymezených v § 7 odst. 1 občanského soudního řádu, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem než soudem, a v **§ 249 odst. 2** byla založena (jako výjimka) věcná příslušnost krajských soudů rozhodovat jako soudy prvního stupně ve věcech vkladu práva k nemovitostem. Senát č. 35, jemuž byla věc dle rozvrhu práce soudu přidělena, jí přípisem ze dne 24. 2. 2003 předal specializovanému senátu pro věci správního soudnictví. Vyjádřil přitom názor, že věc měla být zapsána do rejstříku věci správního soudnictví a poté odmítnuta podle § 129 odst. 2 soudního řádu správního ve spojení s § 46 odst. 2 soudního řádu správního. Specializovaný senát vrátil věc senátu č. 35 přípisem ze dne 9. 4. 2003; v něm poukázal na § 32 soudního řádu správního, podle něhož je řízení zahájeno dnem, kdy návrh došel soudu, a na **§ 249 odst. 2 občanského soudního řádu**, podle něhož rozhodují krajské soudy jako soudy prvního stupně ve věcech vkladu práva k nemovitostem; z platného rozvrhu práce Krajského soudu v Brně na rok 2003 pak vyplývá, že rozhodování ve věcech vkladu práva k nemovitostem v návaznosti na zákon č. **265/1992 Sb.**, o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, přísluší soudnímu oddělení 35 C. Podle názoru specializovaného senátu nelze v daném případě užít § 129 odst. 2 soudního řádu správního ve spojení s § 46 odst. 2 soudního řádu správního, neboť tato ustanovení dopadají pouze na řízení o opravných prostředcích podaných u soudu do 31. 12. 2002, o nichž soud nerozhodl do tohoto data, tj. do nabytí účinnosti soudního řádu správního.

Další případy spadající pod věci „katastrální“ jsou věci týkající se pozemkových práv v agendě pozemkových úřadů. Pokud se týče pozemkových úřadů, opírá se jejich pravomoc v uvedených věcech o zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahu k půdě a jinému zemědělskému majetku (zákon o půdě), ve znění pozdějších předpisů. Podle ustanovení § 9 odst. 2 citovaného zákona dohoda povinné osoby s osobou oprávněnou (restituentem) o vydání nemovitosti podléhá schválení pozemkovým úřadem formou rozhodnutí vydaného ve správním řízení. Podle dosavadního znění ustanovení § 9 odst. 3 citovaného zákona, rozhodnutí o neschválení dohody přezkoumá na návrh účastníka soud, jestliže ani soud dohodu neschválil, vrátí věc pozemkovému úřadu k rozhodnutí ve věci.

V dané souvislosti nemůže zůstat mimo ani ta skutečnost, že okruh účastníků v řízení před katastrálním úřadem a pozemkovým úřadem v uvedených věcech je stanoven zákonem a nelze jej rozšiřovat o další subjekty.

Pokud jde o rozhodování pozemkových úřadů v uvedených věcech, je okruh účastníku určen v ustanovení § 9 odst. 8 zákona č. 229/1991 Sb.. Účastníky řízení mohou být pouze oprávněná osoba (restituent), která uplatnila nárok na vydání nemovitosti u pozemkového úřadu, dále povinná osoba (držitel nemovitosti) a Pozemkový fond. Bylo by vhodné připustit, aby oprávněným k žalobě podle § 246 občanského soudního řádu mohl být i někdo jiný, kdo podle právní úpravy nemohl být účastníkem řízení před správním orgánem, vznikla by tak neopodstatněná asymetrie, a tím i ohrožení právní jistoty v právech těch, kdo by od nabyvatele nabyli právo v důvěře ve stav zápisu v katastru nemovitosti.²²

²² Mikeš, Winterová, Zoulik : Problémy nové části páté o.s.ř., Nová úprava správního soudnictví, ASPI Publischink, 2003, s. 216

V roce 2006 dostalo se mi k rukám usnesení č.j: Konf 23/2004, zvláštního senátu dle z.č. 131/2002 Sb., ze dne 28. 2. 2006:

Jednalo se zde o kompetenční spor ve věci o opravu údajů v katastrálním operátu. Ačkoli správní senát Krajského soudu rozhodl dne 14. 1. 2003 (relativně brzy po zřízení správní sekce krajských soudů v souladu s účinností soudního řádu správního od 1.1.2003) pod sp. zn: 30Ca360/2001, logicky v souladu s § 244 odst. 1 občanského soudního řádu, kdy věc vyplývá z občanskoprávních vztahů.

Proti tomu podal neobvykle správní orgán – Zeměměřičský a katastrální inspektorát v Plzni kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu. Dle mého názoru je to neobvyklé, protože kdyby správní orgán nepodal stížnost, řešila by se věc dle části páté občanského soudního řádu. Správní orgán by nebyl účastníkem řízení a v případě neúspěchu by neměl povinnost hradit náklady soudního řízení. Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl a ztotožnil se s názorem Krajského soudu v Plzni. Proti tomuto se tedy bránil Okresní soud v Chebu, kterému dle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu věc spadala pod pravomoc. Podal návrh zvláštnímu senátu k určení kompetence soudu. Namítal, že byť se jedná o vlastnické právo k nemovitosti, týká se věc pouze zapsání práva do evidence, tedy věc veřejnoprávní.

Zvláštní senát Nejvyššího správního soudu se ztotožnil s názorem Okresního soudu v Chebu. Institut opravy chyb v katastrálním operátu slouží pouze k uvedení údajů v souladu s listinami, nemění právní vztahy k nemovitostem. Rozhodnutí úřadu nemá hmotněprávní účinky, nýbrž jen evidenční.

Zvláštní senát tedy vyslovil relativně nový právní názor, že věci evidence katastru jsou veřejnoprávní a tedy spadají pod pravomoc správního soudu. Díkce § 244 občanského soudního řádu je nekonkrétní a matoucí, ačkoli § 249 odst. 2 stanovuje příslušnost i per analogiam pravomoc občanskoprávních soudů dle části páté občanského soudního řádu. Z díkce nejasnosti zákona, by se tedy dalo souhlasit s původním

názorem krajského soudu, ale co se týče logiky „nelogické“ části páté občanského soudního řádu, je rozhodnutí zvláštního senátu trochu nad rámec zákona, ale z hlediska dualismu práva se jeví správné.

Tady se musím zastat krajského soudu, který si byť správný, ale částečně nad rámec posuzování zákona de lege lata, právní názor nemohl z hlediska výše instance nemohl dovolit.

Pouze s potěšením mohu konstatovat, že toto usnesení zvláštního senátu potvrdilo nutnost „přesunutí“ řízení ve věcech katastrálních striktně do práva veřejného, pod pravomoc správních soudů.

VIII. Soudní judikatura ve věcech ostatních

Ostatní případy mimo věci telekomunikační a katastrální jsou spíše vzácné. Stroze se objevují spory o ochranné známky a jiné vyplývající z průmyslového vlastnictví či věcí obchodního jména. Zde jsem našel jeden judikát ústavního soudu polemizující i nad zařazením evidence ochranné známky pod soukromé právo:

Ústavní soud rozhodl v IV. senátu pod č.j: IV. ÚS 349/03 o ústavní stížnosti obchodní společnosti B.,s.r.o., proti usnesení Nejvyššího správního soudu, ve spojení s rozhodnutím předsedy Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 30. 1. 2002, č. j. O 113827, spojené s návrhem na zrušení ustanovení § 250a odst. 1 občanského soudního řádu, ve znění zákona č. 151/2002 Sb., za účasti Nejvyššího správního soudu jako účastníka řízení, a předsedy Úřadu průmyslového vlastnictví, a Úřadu průmyslového vlastnictví, jako vedlejších účastníků řízení. Ústavní stížnost a návrh odmítl.

Ústavní stížností se stěžovatel domáhal zrušení usnesení Nejvyššího správního soudu, kterým byla odmítnuta žaloba proti rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví o přezkoumání rozhodnutí návrhu jiného subjektu na výmaz ochranné známky, zapsané ve prospěch stěžovatele. Stěžovatel tvrdí, že napadené usnesení porušuje jeho základní právo dle čl. 5 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listiny"), ve spojení se základním právem dle čl. 36 Listiny. Současně stěžovatel **navrhl zrušení ustanovení § 250a odst. 1 občanského soudního řádu**, ve znění zákona č. 151/2002 Sb., a to ve znění: "Účastníky řízení jsou žalobce a ti, kdo byli účastníky v řízení před správním orgánem".

Ústavní soud zjistil, že v řízení před Nejvyšším správním soudem, které bylo původně vedeno před Vrchním soudem v Praze, brojil stěžovatel správní žalobou proti rozhodnutí předsedy Úřadu průmyslového vlastnictví, kterým byl zamítnut rozklad stěžovatele proti rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 1. 3. 2001, a toto

rozhodnutí bylo potvrzeno. Rozhodnutím Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 1. 3. 2001 pak byla vymazána kombinovaná ochranná známka stěžovatele, č. 207005 ve znění "B. + B.", a to pro shodné slovní prvky s ochrannou známkou, č. 174983 ve znění "B. A B.", zapsané pro stejné výrobky ve prospěch RNDr. J. K. Rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví pak bylo vydáno na návrh právě RNDr. J. K.

Nejvyšší správní soud správní žalobu stěžovatele odmítl, když dovedl, že vztahy, upravené právem průmyslového vlastnictví, tvoří specifickou součást občanskoprávních vztahů, přičemž na soukromoprávním charakteru průmyslových práv nic nemění ani skutečnost, že je pro průmyslové vlastnictví charakteristické prolínání veřejnoprávních aspektů a jsou chráněny i prostředky veřejného práva. Podle ustanovení § 244 a následujících zákona č. 99/1963 Sb., rozhodl-li orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, orgán zájmové nebo profesní samosprávy, popřípadě smírčí orgán, zřízený podle zvláštního právního předpisu, podle zvláštního zákona o sporu nebo o jiné právní věci, která vyplývá z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení Nejvyšší správní soud v odůvodnění napadeného usnesení stěžovatele poučil o tom, že dle § 46 odst. 2 soudního řádu správního může do jednoho měsíce od právní moci usnesení podat ve věci žalobu u místně příslušného okresního soudu.

Cílem odmítnuté žaloby mělo být zrušení pro stěžovatele nežádoucího rozhodnutí o výmazu jeho ochranné známky. Podle § 250j občanského soudního řádu v novém znění soud rozsudkem nahrazuje rozhodnutí správního orgánu. Stěžovatel tvrdil, že Úřad průmyslového vlastnictví nebude **respektovat rozsudek z řízení,**

jehož nebyl účastníkem. Problematické důsledky bude mít také soudní rozhodnutí **o nákladech řízení před správním orgánem.**

Nejvyšší správní soud ve svém vyjádření zhodnotil ústavní stížnost jako nedůvodnou. Poukázal na napadené usnesení, ve kterém zdůraznil soukromoprávní ráz známkové agendy. Napadené usnesení zdůrazňuje vazbu mezi § 2 soudního řádu správního a § 6 občanského soudního řádu. Dle § 244 občanského soudního řádu, soudy přezkoumají rozhodnutí moci výkonné o sporech či jiných věcech, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů. Nejvyšší správní soud poukazuje na nutnost rozlišování věcí veřejnoprávních a soukromoprávních právě kvůli určení věcné příslušnosti mezi soudy. Poukazuje na opomíjení rozpracovávání teorie rozlišování veřejného a soukromého v minulém půlstoletí a připomíná, že některá právní odvětví nelze podřadit jednoznačně pod žádnou kategorii. Nastíněné dělení je přesto funkční.

K právům duševního vlastnictví Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že jde o statky nehmotné povahy, které jsou dle § 118 občanského zákoníku předmětem občanskoprávních vztahů. Na soukromoprávním charakteru nic nemění ani možnosti ochrany a omezení veřejnoprávními instituty. Dle Nejvyššího správního soudu je rozhodování o výmazu ochranné známky právní věcí, vyplývající z občanskoprávních vztahů. Podle § 46 odst. 2 soudního řádu správního žalobu odmítl a žalujícího poučil o možnosti žalovat orgán výkonné moci u místně příslušného okresního soudu.

Úřad tvrdil, že jeho rozhodování o udělení ochrany předmětům průmyslového vlastnictví není rozhodováním, které by mohlo být nahrazeno rozhodnutím soudů. Je přitom nezbytné, aby činnost Úřadu byla vystavena soudní kontrole v řízení podle soudního řádu správního. Při nastolení tohoto stavu je třeba mít za to, že není

nutná novelizace občanského soudního řádu, která by učinila účastníkem řízení správní orgán. Dle mého názoru opravdu úřad nemusí respektovat rozhodnutí soudu, nýbrž není účastníkem řízení. Žalobce má pak jediné možnost domáhat se náhrady škody způsobené nesprávným rozhodnutím orgánu.

Další otázka zde vznikající je zda evidence ochranné známky patří do práva soukromého? Je důležité rozdělit spory kolem ochranné známky na dvě skupiny: 1. kdy žalobci odmítá úřad známku zapsat, nebo v jiných věcech pozměnit evidenci, a není zde přímá intervence dalšího účastníka proti zájmu žalobce.

2. kdy jiný účastník omezuje výkon práv k ochranné známce, či užívá stejného nebo podobného jména.

V případě 1. je to dle mého názoru jednoznačně řízení proti rozhodnutí orgánu dle soudního řádu správního. V případě 2. pak bych volil cestu soukromoprávní žaloby proti účastníku dle části první až čtvrté občanského soudního řádu, např. určovací žalobou na povinnost druhého účastníka změnit si ve lhůtě chráněné jméno.

IX. Závěr

1. obecné zhodnocení

Občanské soudní řízení je pilířem občanskoprávních vztahů. Podání je prostředkem kterým se úkony provádí a kterým účastník zasahuje do řízení. Vývoj komunikačních prostředků jde stále vpřed, úprava podání v občanském soudním řádu za ním nejen pokulhává, ale v některých případech se s ním dostává do kolize. Tím je především elektronické podání, které dle aktuální úpravy o.s.ř. pozbývá na významu, na rozdíl od ostatních řízení v českém právním řádu.

Toto vidím jako tak významný problém, že jsem si dovolil navrhnout novelu o.s.ř., která řeší elektronické podání spolu s řízením ve věcech o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem.

Řízením ve věcech o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem upravuje část pátá občanského soudního řádu. Část pátá je relativně nová a málo používaná část zákona. Občanskoprávní soudci jsou zvyklí soudit podle části první až čtvrté, které jsou zaměřeny na běžné občanskoprávní spory. Část pátá částečně zasahuje do oboru správního práva a je tolik problematická, že soudci se snaží řízení co nejvíce vyhnout. Vzhledem k tomu, že se podle ní soudí teprve od 1. 1. 2003, stihly se příslušné spory dostat na pořad okresních soudů, některé i k druhoinstančním krajským a občas k Nejvyššímu soudu výjimečně k Ústavnímu soudu.

Zařazení nové hlavy páté do občanského soudního řádu bylo důsledkem dualistické koncepce nové úpravy. Do občanského soudního řádu se tím dostala vlastní úprava, přičemž rozhodně nejde o napravení nějakého „deficitu ústavnosti“ ve smyslu nálezu Ústavního soudu, ale o řešení nové.

Po rozboru části páté, jejího praktického využití, právního názoru soudů a odborných článků, jsem dospěl k poznatku, že část pátá o.s.ř. v současné úpravě je natolik chybná, že by si zasloužila zrušení nebo

podstatných úprav. Její málo frekventované využití zatím zřejmě nenevlastilo zákonodárce k polemice o možnostech změny.

Věřím, že odborná veřejnost se připojí k mému názoru na úpravu zákona:

Část pátá občanského soudního řádu by měla být z velké části zrušena nebo úplně změněna. Žaloby proti správnímu rozhodnutí, kde se sice jedná o soukromé právo, ale účastníci nejsou ve sporu, (typicky proti rozhodnutí katastrálního úřadu, nýbrž podání návrhu na vklad vyplývá z konsenzu účastníků), by měly spadat pod soudní řád správní.

Žaloby proti rozhodnutí správního orgánu, kde jsou účastníci ve sporu (typicky proti rozhodnutí ČTU), by byly zařazeny pod část třetí, jako běžné občanskoprávní soudní řízení. V části páté by byly pouze odlišující se aspekty od obecné části o.s.ř. pravomoc určující, že se dle části páté projednávají pouze sporná řízení. Ostatní řízení, kdy účastníci jednají ve shodě a proti jejich vůli rozhodl správní orgán (např. Zápis vlastnického práva k nemovitosti do katastru, kdy účastníci podepsali smlouvu, a tudíž nestojí proti sobě, ale katastrální úřad odmítá zápis provést) by se obraceli žalobou ve správním soudnictví dle § 4 s.ř.s. S touto úpravou by nemusel být vůbec upraven soudní řád správní ani zákon o řešení některých kompetenčních sporů.

Během práce o tématu části páté a její novelizaci jsem ji konzultoval se soudci občanskoprávních a správních soudů. Od dvou z nich jsem dostal dotaz, jak by se možná nová úprava projevila na náhradě škody u správních rozhodnutí. Na to existuje celkem jednoznačná odpověď:

Při správním řízení, jehož součástí je správní trestání se primárně rozhoduje o přestupku, či jiném správním deliktu. Řízení se zahajuje na podnět samotného orgánu, nebo na podnět účastníka. Podnět účastníka však není návrhem! To znamená, že správní orgán nemá žádnou povinnost řízení zahájit a zahájení řízení je jen na jeho uvážení. Je tady

tedy markantní rozdíl oproti spornému řízení ve správním řádu, které se zahajuje pouze na návrh jednoho z účastníků.

V případě, že správní orgán rozhodne o přestupku a navíc určí přestupci náhradu škody pro poškozeného, je opravným prostředkem spadajícím pod pravomoc správního soudu dle § 4 odst.1 písm.a) soudního řádu správního.

Poškozený není v tomto správním řízení ve sporu s přestupcem, nejedná se o sporné řízení § 141 odst.1 z.č.500/2004 Sb. správního řádu.

Správní orgán může o náhradě škody rozhodnout, pokud se její výše jeví jednoznačnou, v opačném případě poškozeného odkáže na občanskoprávní soud – tam se teprve poškozený a přestupce dostávají do sporu a navíc se toto neřeší dle části páté o.s.ř., ale běžnou žalobou dle části třetí. Podobně se náhrada škody řeší u trestního řízení a neznamená to že by se obžalovaný musel žalobou dle části páté obracet na občanskoprávní soud v případě, že s výrokem o vině a trestu souhlasí, ale nesouhlasí s výší náhrady škody.

O tom, zda náhrada škody v přestupkovém správním řízení nespadá pod řízení dle části páté o.s.ř. by snad dle dosavadní úpravy mohli někteří uvažovat, pokud však bude provedena novela § 244 níže navrhovaná, bude určení pravomoci občanskoprávního soudu jednoznačné.

Nad rámec řešeného problému části páté o.s.ř. zůstává otázka, zda je správné, aby soukromoprávní spory řešily správní orgány. Některé oblasti obchodních vztahů užívají nepřiměřené veřejnoprávní ochrany, zatím co jiné potřebnější - např. pracovněprávní vztahy, nikoli. Pokud by soukromoprávní spory byly vyňaty z kompetence správních orgánů, nebyla by vůbec potřeba části páté OSŘ, ani zákon o řešení některých kompetenčních sporů. Možná se by tak alespoň maličko zjednodušila „česká právní džungle“ (český právní řád).

Je tedy na zákonodárci, aby rozhodl, jakou „cestou“ se vydat:

- I. Zda z kompetence správních orgánů bude zcela vyňato rozhodování o soukromých sporech a tyto od počátku budou odkázány na občanské soudní řízení.
- II. Nebo zda všechny soudní opravná řízení proti rozhodnutí správního orgánu, budou podřazena pod správní soudnictví.
- III. Či soudní opravná řízení proti rozhodnutí správního orgánu ve věcech soukromoprávních budou zcela odkázána na klasické občanské soudní řízení, dle části první až čtvrté občanského soudního řádu.

Z praktických zkušeností se řízením dle části páté o.s.ř., přikláním se k „cestě“ III. a shrnuji zde důvod nové právní úpravy a návrh zákona:

2. Důvodová zpráva

Obecná část:

Zákon řeší chyby ustanovení občanského soudního řádu ohledně způsobů podání a řízení ve věcech o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem.

S prováděním navrhované novely nejsou v tomto případě spojeny nároky na státní rozpočet, ani na pracovní síly ze státního rozpočtu vyplácené, neboť novela pouze zpřesňuje postupy, které obecně zavedl zákon o elektronickém podpisu.

Návrh zákona není v rozporu s ústavním pořádkem a mezinárodními úmluvami, kterými je Česká republika vázána.

Část první:

Do 30.6.2002 byl § 42 ve znění, které umožňovalo pouze elektronické podání elektronicky podepsané, bez nutnosti předložení originálu:

*„§ 42 (1) Podání je možno učinit písemně, ústně do protokolu, v **elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů**, telegraficky nebo telefaxem. Ústně do protokolu je možno podání učinit, jde-li o návrh na zahájení řízení o povolení uzavřít manželství, o určení a popření rodičovství, o určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení, o osvojení a řízení, které lze zahájit i bez návrhu, a návrhy na výkon rozhodnutí v těchto řízeních vydaných.*

*(3) Podání obsahující návrh ve věci samé učiněné **telegraficky** je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů, je-li písemné podání učiněno telefaxem, je třeba v téže lhůtě jej doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží. Stanoví-li to předseda senátu, je účastník povinen soudu předložit originál (písemné podání shodného znění) i jiných podání učiněných telefaxem.“*

Novelou č. 226/2002 Sb., s účinností od 1. 7. 2002, byl § 42 změněn tak, že umožňuje i podání bez elektronického podpisu, však nově byla v odstavci 3 zařazena povinnost doplňovat podání do 3 dnů předložením originálu. Ačkoli z textu důvodové zprávy k této novele vyplývá, že

záměr navrhovatele byl rozšířit a modernizovat možnosti podání, konečná podoba zákona má zužující a zpátečnické důsledky:

„§ 42 (1) Podání je možno učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě, telegraficky nebo telefaxem. Ústně do protokolu je možno podání učinit, jde-li o návrh na zahájení řízení o povolení uzavřít manželství, o určení a popření rodičovství, o určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení, o osvojení a řízení, které lze zahájit i bez návrhu, a návrhy na výkon rozhodnutí v těchto řízeních vydaných.

(3) Podání obsahující návrh ve věci samé učiněné telegraficky je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů, je-li písemné podání učiněno telefaxem nebo v elektronické podobě, je třeba v téže lhůtě jej doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží. Stanoví-li to předseda senátu, je účastník povinen soudu předložit originál (písemné podání shodného znění) i jiných podání učiněných telefaxem.“

V praxi je většinou soudů tolerováno elektronické podání s elektronickým podpisem bez nutnosti dokládat originál, avšak při striktním dodržení dikce zákona může k takovýmto podáním soud nepřihlížet.

Je tedy nutno napravit tuto spíše textovou chybu zákona. Institut podání s elektronickým podpisem je v ostatních procesních předpisech privilegován (včetně trestního řádu - § 59 odst.1)

Změna § 42 vyplývá z logiky používání elektronických prostředků, ze zákona o el. podpisu a jeho prováděcích předpisech, či Směrnice Evropského parlamentu a Rady 99/93/ES ze dne 13. prosince 1999 o zásadách Společenství pro elektronické podpisy.

Odůvodnit lze také na základě argumentum per analogiam legis (argument dle podobnosti zákona) k § 45f, který považuje doručení písemnosti s el. podpisem prostřednictvím veřejné datové sítě za doručení do vlastních rukou adresáta. Po přijetí zákona bude zachována rovnocenná možnost použití doručovacích prostředků stranám i soudu.

K problematice elektronického podání se vyslovil Ústavní soud dne 24. 4. 2006 ve svém usnesení sp. zn. IV. ÚS 319/05 . Judikát mění chybné znění § 42 odst.3 o.s.ř., kdy se od novely č. 226/2002 Sb. muselo elektronické podání vždy doplňovat do 3 dnů originálem.

Dle nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 319/05 se elektronické podání s elektronickým podpisem doplňovat nemusí. Elektronické podání s elektronickým podpisem má tedy stejnou hodnotu, jako podání písemné.

Výňatek z judikátu: „*Povinnost uvedená v ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu, tedy písemně doplnit své elektronické podání do tří dnů, se nevztahuje na podání v elektronické podobě, jestliže je k němu připojen uznávaný elektronický podpis dle § 11 odst. 1 zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a změně některých dalších zákonů.*“

Je **nutností** tento judikát do občanského soudního řádu **implementovat** co nejdříve! Přestože od jeho vydání byl občanský soudní řád několikrát novelizován, usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 319/05 se v zákoně nijak neprojevalo.

Část druhá:

Novelizovaná část pátá zákona je součástí občanského soudního řádu od účinnosti zákona č. 151/2002 Sb. od 1. 1. 2003. Touto novelou bylo správní soudnictví vyňato a zde byla ponechána úprava přezkumu správních rozhodnutí ve věcech soukromoprávních. Tato část občanského soudního řádu má tolik chybných ustanovení a nedodělků, že je nutné ji od základu změnit.

Žaloba dle části páté občanského soudního řádu se formou liší od žalob dle části třetí občanského soudního řádu i soudního řádu správního. Primární problém je v účastnících řízení.

Část pátá občanského soudního řádu - § 250a zná jako účastníky řízení žalobce a účastníky. Není tu žalovaný – chybí protistrana. Je to žaloba směřující proti věci – správnímu rozhodnutí, ne tedy proti osobě či orgánu. Soudní řízení, kde chybí protistrana je značně imperfektní.

Ze zákona nevyplývá kdo je protistranou, dalo by se říci, že tou je Rozhodnutí správního orgánu a tedy za použití argumentace mlčení zákona můžeme vyloučit, že žaloba míří proti oběma „zúčastněným“, tj. správnímu orgánu a navrhovateli správního řízení.

Problém s určením protistrany není jen formální. Kolize nastává zejména u určení povinnosti uhradit náklady řízení. Pokud žalobce v řízení není úspěšný hradí náklady účastníkům. V případě úspěchu žalobcova zákon neřeší náklady řízení. Nelze totiž určit stranu, která byla neúspěšná. Zcela hypoteticky můžeme za stranu neúspěšnou považovat navrhovatele správního řízení, ten je s žalobcem ve sporu a prvotním důvodem sporu je jeho podání směřující proti žalobci. Ten by však mohl namítat že on není žalovaným a že kdyby správní orgán správně rozhodl, žádné soudní náklady by žalobci nevznikly.

Správní orgán není účastníkem řízení a soudního řízení se zpravidla ani nezúčastňuje. Jeho vstup do soudního řízení je upraven v § 250c občanského soudního řádu. Obdrží stejnopis žaloby a vyjádří se k němu písemně. Tím jeho práva a povinnosti končí. A ačkoli by bylo spravedlivé určit povinnost nákladů řízení tomu kdo pochybil, část pátá to v tomto řízení neumožňuje.

Také je zde problém s právní mocí rozhodnutí správního orgánu. Samotné podání žaloby nemá odkladný účinek na právní moc ani vykonatelnost rozhodnutí správního orgánu. Pokud tedy žalobce nemá na zaplacení dlužné částky ze sporu, může dle § 248 odst. 2 o.s.ř. požádat o odklad právní moci. Toto však nespadá pod předběžné opatření se lhůtou 7 dnů od podání návrhu a tak soud o odkladu může rozhodnout

v libovolné lhůtě, kdy po případné exekuci na žalobcův majetek stává se odklad bezpředmětným.

I samotné rozhodnutí o žalobě vykazuje nedostatky. V případě pozměňujícího rozsudku ve věci nevyplývá automaticky povinnost správního orgánu se tímto řídit. Ani vedlejší účastník řízení (původně navrhovatel u správního orgánu) nemůže mít rozsudkem určenu povinnost nad rámec původního návrhu u spr. orgánu něco konat, či něčeho se zdržet.

Po novelizaci volají mnohé odborné kruhy i soudci, zabývající se touto částí občanského soudního řádu. Zatím jsem se nesetkal s názorem schvalujícím původní část pátou a to včetně autora zákona č. 151/2002 Sb., který sám uznal jistá pochybení zákona a odlišnosti od původního záměru vyjádřené v důvodové zprávě k z.č. 151/2002 Sb.

Tyto nedostatky části páté dávají nutnost změny zákona.

Celá část pátá bude zrušena a nahrazena kratší, systematičtější a logičtější, která využívá značně obecných ustanovení části první až čtvrté. Tudíž nebude potřeba dalšího proškolení soudců a zákon státní rozpočet ovlivní pozitivně.

Zde je rozbor jednotlivých paragrafů nové části páté:

§ 244 se v novém znění téměř neliší, je pouze nově lépe specifikováno, že se zde jedná o sporu nebo o jiné právní věci mezi dvěma a více účastníky. To znamená, že se dle části páté projednávají pouze sporná řízení. Ostatní řízení, kdy účastníci jednají ve shodě a proti jejich vůli rozhodl správní orgán (např. Zápis vlastnického práva k nemovitosti do katastru, kdy účastníci podepsali smlouvu, a tudíž nestojí proti sobě, ale katastrální úřad návrh na vklad zamítl), by se obraceli žalobou proti

správním orgánu ve správním soudnictví dle § 4 soudního řádu správního. Dále jsou v § 244 zahrnuta obecná ustanovení.

§ 245 zjednodušuje způsob podání žaloby s odkazem na obecná ustanovení o podání dle § 42 a zjednodušuje a urychluje práci soudu v tom, že oznamovací povinnost má žalobce. On sám potom může svou součinností přímo ovlivnit rychlost zahájení řízení.

§ 246 potom stanovuje lhůty a odklad právní moci. Návrh zde vychází z preference odborného právního rozhodnutí soudu oproti právně laickému rozhodnutí správního orgánu. Je zde včasná ochrana žalobce proti nesprávnému rozhodnutí správního orgánu. Pokud žalobce podá žalobu včas v dvouměsíční lhůtě, odkládá se, při splnění ostatních ustanovení, odložení právní moci ze zákona. To zajistí jednotně spravedlivý odklad a žalobcům nebude exekuvován majetek před ukončením soudního řízení.

Odstavec 2, umožňuje žalobcům, kteří z jakéhokoli důvodu (nemoc, rodinné a pracovní zaneprázdnění) nepodali ve lhůtě řádnou žalobu, aby i tito měli právo se bránit nesprávným rozhodnutím spr. orgánu. Nemají však možnost odkladu právní moci a tudíž umožněním této žaloby bude mít žalovaný právní jistotu nabytých práv, až do případného negativního rozsudku soudu. Vzhledem k tomu že návrh u správního orgánu jaksi supluje obecnou žalobu u soudu dle části třetí, a navrhovatel má možnost výběru, zda se obrátit na spr. orgán, či na soud (v promlčecí době), je spravedlivé podobnou možnost ponechat i odpůrci návrhu u spr. orgánu (v řízení u soudu dle části páté – žalobci)

Lhůta je tedy samozřejmě ohraničena ustanoveními práva hmotného (např. promlčecí dobou 3 let u závazků, dle občanského zákoníku).

Odstavec 3, pak umožňuje těm, kdož nemají důvěru v rozhodnutí správního orgánu, včas se bránit proti prodlužování řízení v opravných prostředcích a řízení dále nahradit řízením soudním. Podmínkou je alespoň jedno vydané rozhodnutí správního orgánu. Tento odstavec

urychlí a zjednoduší případné spory, kde účastník je od počátku přesvědčen o použití všech dostupných opravných prostředků.

§ 247 stanoví věcnou příslušnost v prvním stupni. Je vhodné a by o těchto specializovaných věcech rozhodovaly krajské soudy, které mají zkušenosti a rozvinutou agendu. Navíc už v původní části páté byla některá agenda krajským soudům příslušná.

Místní příslušnost je potom dána v souladu se zásadami občanského řízení a místem prvního řešení sporu u správního orgánu.

Podstatné je pojmenování účastníků v § 248 – žalobce a žalovaní a tím stanovení stran sporu.

§ 249 upravuje obecné projednání žaloby, které bylo i v původní části. Vzhledem k tomu, že se v žalobě nově objevují žalobce a žalovaní a řízení se vede dle obecné části 1-4, je zde rozšířeno o protinávrh žalobce proti původnímu návrhu žalovaného. Sice podle původní i nové úpravy lze použít obecných ustanovení části 1-4., tedy i § 97 a 98, ale ty mají opačné postavení žalobce a žalovaného, což by mohlo vést k nesprávným argumentacím.

Rozhodnutí o žalobě v § 250 pak už jen stanoví způsoby rozhodnutí a dotčení správního orgánu.

Novela části páté přesně vymezuje pravomoc občanskoprávních soudů, jako opravný prostředek proti správním rozhodnutím. Týká se pouze sporných správních řízení a nespadá pod ni správní řízení o přestupcích s určením náhrady škody poškozeného proti přestupci, protože tito nejsou ve správním řízení ve sporu.

S touto úpravou občanského soudního řádu nemusí být vůbec upraven soudní řád správní ani zákon o řešení některých kompetenčních sporů.

3. návrh zákona

n á v r h

Z á k o n

ze dne 2007

kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Zákon č. **99/1963 Sb.** občanský soudní řád, ve znění zákonů č. 36/1967 Sb., č. 158/1969 Sb., č. 49/1973 Sb., č. 20/1975 Sb., č. 133/1982 Sb., č. 180/1990 Sb., č. 328/1991 Sb., č. 519/1991 Sb., č. 263/1992 Sb., č. 24/1993 Sb., č. 171/1993 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 152/1994 Sb., č. 216/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 160/1995 Sb., č. 238/1995 Sb., č. 247/1995 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 31/1996 Sb., zákona č. 142/1996 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 269/1996 Sb., zákonů č. 202/1997 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 15/1998 Sb., č. 91/1998 Sb., č. 165/1998 Sb., č. 326/1999 Sb., č. 360/1999 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 2/2000 Sb., zákonů č. 27/2000 Sb., č. 30/2000 Sb., č. 46/2000 Sb., č. 105/2000 Sb., č. 130/2000 Sb., č. 155/2000 Sb., č. 204/2000 Sb., č. 220/2000 Sb., č. 227/2000 Sb., č. 367/2000 Sb., č. 370/2000 Sb., č. 120/2001 Sb., č. 137/2001 Sb., č. 231/2001 Sb., č. 271/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 276/2001 Sb., zákonů č. 317/2001 Sb., č. 451/2001 Sb., č. 491/2001 Sb., č. 501/2001 Sb., č. 151/2002 Sb., č. 202/2002 Sb., č. 226/2002 Sb., č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 476/2002 Sb., zákonů č. 88/2003 Sb., č. 120/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 153/2004 Sb., zákonů č. 237/2004 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 340/2004 Sb., č. 436/2004 Sb., č. 501/2004 Sb., č. 554/2004 Sb., č. 555/2004 Sb., č. 628/2004 Sb., č. 59/2005 Sb., č. 170/2005 Sb., č. 205/2005 Sb., č. 216/2005 Sb., č. 342/2005 Sb., č. 377/2005 Sb., č. 383/2005 Sb., č. 413/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 79/2006 Sb., č. 113/2006 Sb., č. 115/2006 Sb., č. 133/2006 Sb., č. 134/2006 Sb., č. 216/2006 Sb., č. 233/2006 Sb., č. 308/2006 Sb. a č. 315/2006 Sb., se mění takto:

Část první

1. V § 42 se namísto původního odstavce 3 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) Podání obsahující návrh ve věci samé učiněné telegraficky je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů, je-li písemné podání učiněno telefaxem nebo v elektronické podobě **bez zaručeného elektronického podpisu dle zvláštního zákona**, je třeba v téže lhůtě jej doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží. Stanoví-li to předseda senátu, je účastník povinen soudu předložit originál (písemné podání shodného znění) i jiných podání učiněných telefaxem.“

2. V § 42 se za odstavec 4 vkládá nový odstavec 5, který zní:

„(5) Pokud je podání učiněno v elektronické podobě a je podepsáno zaručeným elektronickým podpisem dle zvláštního zákona, má se za to, že podpis byl pro účely soudního řízení úředně ověřen.“

Část druhá

1. Ruší se § 244 až 250m, včetně poznámek pod čarou a příloh.
2. Za § 243d se vkládají nové § 244 až 250, které včetně nadpisů znějí:

„Část pátá

Řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem

§ 244

Obecná ustanovení

(1) Rozhodl-li orgán moci výkonné, orgán územního samosprávného celku, orgán zájmové nebo profesní samosprávy, popřípadě smírčí orgán zřízený podle zvláštního právního předpisu (dále jen „správní orgán“) o sporu, který vyplývá z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů (§ 7 odst. 1), může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení.

(2) Ustanovení odstavce 1 neplatí, pokud věc nespadá pod pravomoc soudů, jednajících a rozhodujících v občanském soudním řízení, dle části první zákona, nebo jej zákon vylučuje.

(3) Není-li v této části uvedeno jinak, užití se ustanovení části první až čtvrté tohoto zákona.

Podání žaloby

§ 245

(1) K návrhu dle této části zákona, je oprávněn ten, jemuž byla rozhodnutím správního orgánu uložena povinnost či oprávnění vůči jinému účastníku řízení. Tento návrh se nazývá žalobou.

(2) Žaloba musí kromě obecných náležitostí podání (§ 42) a musí k ní být připojen stejnopis rozhodnutí správního orgánu.

(3) Žalobce je povinen oznámit podání žaloby správnímu orgánu a účastníkům řízení.

§ 246

(1) Pokud žaloba byla podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení pravomocného rozhodnutí správního orgánu a žalobce prokáže, že v téže lhůtě splnil povinnost dle § 245 odstavce 3 odkládá se právní moc nebo vykonatelnost rozhodnutí správního orgánu. Zmeškání této lhůty nelze prominout. O odkladu právní moci nebo vykonatelnosti rozhodnutí správního orgánu vydá soud usnesení.

(2) Pokud žalobce podá žalobu po lhůtě, nebo která nesplňuje náležitosti odstavce 1 a § 245, projedná ji soud bez odkladu právní moci nebo vykonatelnosti rozhodnutí správního orgánu. V tomto případě rozsudek v němž alespoň z části bylo vyhověno návrhu není účinný proti již vykonaným rozhodnutím.

(3) Žaloba která byla podána před právní mocí rozhodnutí správního orgánu má účinek zastavení správního řízení. O zastavení správního řízení vydá soud usnesení. Zastavení správního řízení má také účinek jednání ve věci.

§ 247
Příslušnost

- (1) Není-li dále stanoveno jinak, jsou k řízení v prvním stupni příslušné krajské soudy.
- (2) Místně příslušný je soud, v jehož obvodu má sídlo orgán, jehož rozhodnutí se přezkoumává; jde-li však o rozhodnutí ústředního orgánu, je příslušný soud dle místa prvního rozhodnutí orgánu ve věci

§ 248
Účastníci řízení

Účastníky řízení jsou žalobce a ti, proti nimž návrh směřuje (žalovaní), za podmínky, že byli účastníky v řízení před správním orgánem.

§ 249
Projednání žaloby

- (1) S žalobou jsou spojeny ke společnému řízení další žaloby, které byly podány ve věci, o níž správní orgán rozhodl stejným rozhodnutím dříve, než o ní soud prvního stupně rozhodl.
- (2) Návrh, o němž rozhodl správní orgán, nesmí být v průběhu řízení před soudem změněn.
- (3) Proti návrhu dle odstavce 2, může žalobce dát vzájemný návrh, jímž proti žalobci uplatňuje svou pohledávku k započtení, avšak jen pokud navrhuje, aby bylo přisouzeno více, než co uplatnil žalobce. Jinak soud posuzuje takový projev jen jako obranu proti návrhu. V ustanovení se přiměřeně použije § 97 a § 98.
- (4) Soud není vázán skutkovým stavem, jak byl zjištěn správním orgánem

§ 250
Rozhodnutí o žalobě

- (1) Soud žalobu zamítne, dospěje-li k závěru, že správní orgán rozhodl o sporu nebo o jiné právní věci správně. Právní mocí rozsudku nabývá právní moci rozhodnutí správního orgánu, jehož právní moc byla usnesením dle § 246 odstavce 1 odložena.
- (2) Dospěje-li soud k závěru, že o sporu nebo o jiné právní věci má být rozhodnuto jinak, než rozhodl správní orgán, rozhodne ve věci samé rozsudkem.
- (3) Rozsudek soudu podle odstavce 1 nahrazuje rozhodnutí správního orgánu v takovém rozsahu, v jakém je rozsudkem soudu dotčeno. Tento následek musí být uveden ve výroku rozsudku. Správní orgán je povinen se výrokem v rozsudku řídit v rozsahu svých pravomocí, pokud je mu povinnost uložena.
- (4) Rozhodnutí obdrží všichni účastníci v řízení před soudem a správní orgán.

Část třetí

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2008, s výjimkou části první, která nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

X. Přílohy

Zde v příloze č.1. jsem si dovolil zveřejnit rozhodnutí krajského soudu ve věci telekomunikační dle části páté občanského soudního řádu, ve II. instanci, vedené pod č.j. 11Co 179/2005 u Krajského soudu v Plzni. Nechci zde předestírat hmotnou stránku věci, ale po procesní bylo odvolací řízení učebnicovým příkladem vedení řízení dle části páté občanského soudního řádu.

Soudem je zde kvalitně hodnocena procesní stránka věci: ač co se týče pravomoci s odkazem na obchodní závazkový vztah, tak i posouzení přípustnosti doložení „nového“ důkazu, když soud nepřipouští nové hmotné důkazy, ale např. důkaz zákonem, či zdůraznění již před I.stupněm předneseného důkazu, není důkazem novým. Dále podotýkám, že na konci usnesení uvedený § 221 o.s.ř. se týká postupu soudu při zrušení rozhodnutí obecně a nemá podstatný vliv na problematiku části páté.

V příloze č.2. je příklad el. podání z kapitoly IV.5.

V příloze č.3. je text z judikátu ohledně el. podání z kapitoly IV.5..

OKRESNÍ SOUD PLZEŇ město Co 179/2005

DOŠLO 2. 03. 2006
U S N E S E N Í

Krajský soud v Plzni rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Aleny Šmídové a soudců Mgr. Jiřího Novotného a JUDr. Aleny Kryslové ve věci žalobce R L , nar. , bytem , za účasti společnosti T-Mc , a.s., se sídlem v Praze 2, 730, o povinnosti žalobce zaplatit částku 7.334,60 Kč s příslušenstvím, k odvolání žalobce proti usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 23.11.2004, č.j. 13 C 59/2004-59,

takto:

Usnesení soudu I. stupně se z r u š u j e a věc se v r a c í tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění

Proti usnesení soudu I. stupně, jímž byl zamítnut návrh žalobce, aby byl zamítnut návrh společnosti T-Mc , a.s. na zaplacení částky 7.334,60 Kč s příslušenstvím a zrušeno rozhodnutí předsedy Českého telekomunikačního úřadu č.j. 27841/2003-603 ze dne 12.3.2004, si žalobce podal včasné odvolání. Setrval na stanovisku, že ukončení poskytování služeb ze strany jejich poskytovatele bylo provedeno v rozporu se sjednanou smlouvou a všeobecnými podmínkami z roku 1996, které by na daný právní vztah měly dopadat, když s pozdějšími všeobecnými podmínkami z roku 1998 nebyl seznámen. Ze strany poskytovatele služby nebyl upozorněn na zpoždění plateb, nedostal jejich vyúčtování a nebyl mu poskytnut náhradní termín k úhradě dluhu. Nově v odvolacím řízení namítl, že postup zvolený podle všeobecných podmínek pro ukončení poskytování služeb byl v rozporu se zákonem, konkrétně s ust. § 82 odst. 6 zák. č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích. V důsledku toho by poskytovateli služeb neměla náležet náhrada za hovorné po zablokování hovorů a platby spojené s tímto zablokováním. Žádal proto vyhovění uplatněné žalobě.

Společnost T-Mc , a.s. se ztotožnila se závěry, na nichž bylo napadené usnesení postaveno, proto žádala jeho potvrzení.

Odvolací soud přezkoumal napadené usnesení a řízení mu předcházející (ust. § 212 o.s.ř.) a po projednání věci dospěl k závěru, že zatím nejsou dány podmínky pro potvrzení či změnu tohoto rozhodnutí.

V daném případě se jedná o řízení ve věci, o níž bylo rozhodnuto jiným orgánem, tj. o řízení podle části páté o.s.ř., ve znění zák. č. 151/2002 Sb., s tím, že žaloba byla podána v zákonné lhůtě a žalobce je k ní aktivně legitimován, když má za to, že byl dotčen na svých právech rozhodnutím shora uvedeného správního orgánu. Posuzovaný vztah je s odkazem na ust. § 262 odst. 1 obch. zák. v režimu obchodního závazkového vztahu.

Soud I. stupně provedl řízení v rozsahu potřebném pro náležité posouzení věci, konstatoval rozhodné důkazy, na nichž bylo postaveno napadené rozhodnutí správního

orgánu, zjistil stanoviska sporných stran a dospěl ke skutkovým a právním závěrům, s nimiž se odvolací soud na základě provedeného dokazování ztotožňuje a na něž lze pro stručnost odkázat.

Soud I. stupně však neposuzoval otázku, která byla zdůrazněna v odvolacím řízení, spočívající v tom, že postup poskytovatele služby, z něhož je odvozován žalovaný nárok, byl v rozporu se zákonem o telekomunikacích, od něhož se nemohou odchýlit ani všeobecné podmínky pro poskytování dané služby, jež se staly součástí smlouvy uzavřené účastníky a na něž při svém postupu poskytovatel služby odkazoval. V případě zpochybnění platnosti dotčených ustanovení všeobecných podmínek, měla by tato skutečnost dopad do části posuzované platební povinnosti žalobce. Z tohoto hlediska lze přiznat právní význam uplatněné námitce.

Odvolací řízení po poučení účastníků podle ust. § 119a odst. 1 o.s.ř. sice proběhlo v systému neúplné apelace, avšak posuzovanou námitku nelze považovat za zcela novou, neboť z hlediska jejího obsahu se tato argumentace objevila již v řízení před správním orgánem a lze ji vysledovat i v řízení před soudem I. stupně, avšak bez právních důsledků žalobcem z ní vyvozených a akcentovaných, které byly zcela jasně formulovány až v odvolacím řízení. Skutečnosti, které jsou základem této námitky, byly tedy uplatněny již v předcházejících řízeních. V důsledku toho nelze odmítnout uvedenou argumentaci v odvolacím řízení, s odkazem na systém neúplné apelace, neboť se nejedná o nová skutková tvrzení.

Námitka neplatnosti vytčené části všeobecných podmínek je natolik zásadní, že je potřebné přiznat účastníkům možnost jejího přezkoumání v dvouinstančním soudním řízení. Navíc v případě jejího opodstatnění se řízení neobejde bez dalšího dokazování.

Žalobcem přesněji formulovaná argumentace posunula posouzení věci do stavu, který nebyl soudem zatím zvažován, přičemž jde o argumentaci právně významnou, o níž nelze v odvolacím řízení rozhodnout, neboť případné její přijetí by bylo pro poskytovatele služby nepředvídatelné, bez možnosti obrany proti ní a bez možnosti přezkoumání nových skutkových a právních závěrů v systému dvouinstančního soudního řízení, v důsledku čehož by bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces. Nelze také odhlédnout od možnosti potřeby doplnění dokazování.

Veden těmito závěry a s přihlédnutím k tomu, že napadené usnesení bylo vydáno před účinností novely občanského soudního řádu dané zák. č. 59/2005 Sb., zrušil odvolací soud podle dříve platného ust. § 221 odst. 1, 2a o.s.ř. napadené usnesení a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení.

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné.

V Plzni dne 27.ledna 2006

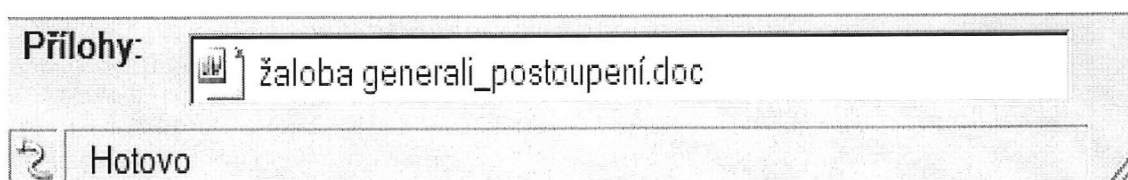
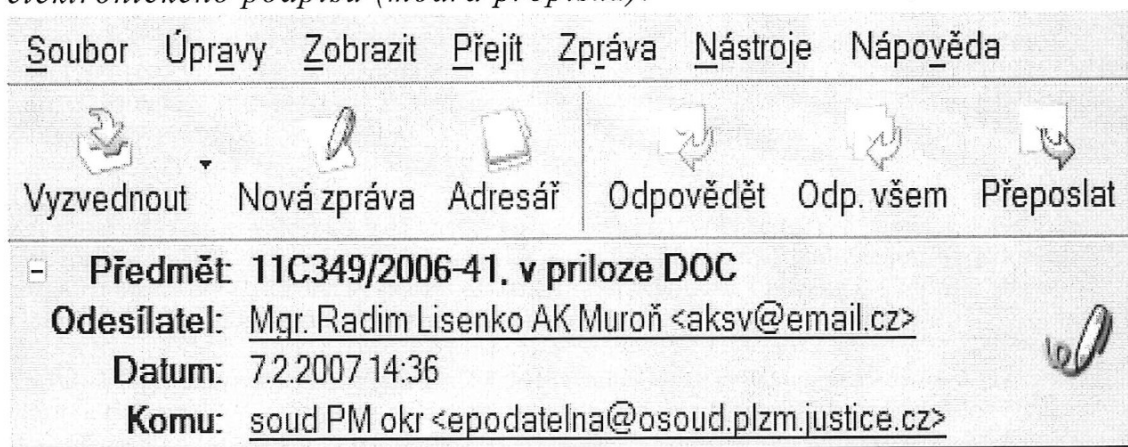
Za správnost vyhotovení: Jaroslava Anettová



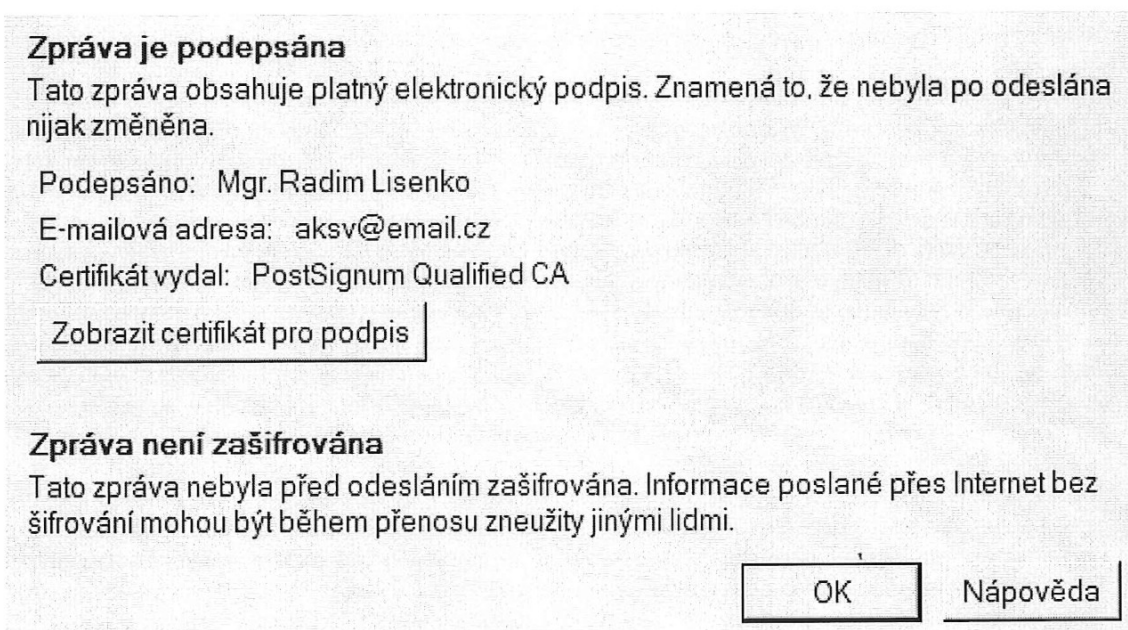
JUDr. Alena Š m í d o v á, v.r.
předsedkyně senátu

Příloha č.2 - Příklad elektronického podání s elektronickým podpisem:

Okno programu emailové zprávy s přílohou a ikonou elektronického podpisu (modrá propiska):



Okno el.podpisu s identifikací osoby a možností zobrazení podrobného certifikátu:



Příloha č.3 - judikát

Evidenční číslo ASPI: 2601 (jus)

judikatura na území ČR

vydáno dne: 24.04.2006

Autor: Ústavní soud ČR

Pramen: IV. ÚS 319/05 [Nález]

Vztah k1/1993 Sb.: čl.89 odst.2141/1961 Sb.: §59 odst.2150/2002 Sb.: §37 odst.22/1993 Sb.: čl.36 odst.1209/1992 Sb.: čl.6 odst.1226/2002 Sb.227/2000 Sb.: §11229/1991 Sb.: §22 odst.8229/1991 Sb.: §5 odst.331999L0093 (EU)337/1992 Sb.: §21 odst.440/1964 Sb.: §39500/2004 Sb.: §37 odst.499/1963 Sb.: §42 odst.199/1963 Sb.: §42 odst.3

IV. ÚS 319/05

Povinnost stěžovatele uvedená v § 42 odst. 3 občanského soudního řádu, tedy písemně doplnit své elektronické podání do tří dnů, se nevztahuje na podání v elektronické podobě, jestliže je k němu připojen uznávaný elektronický podpis dle ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a změně některých dalších zákonů.

Právní zástupce stěžovatelů zaslal dne 3.6.2005 Ústavnímu soudu podání označené jako ústavní stížnost v elektronické podobě se zaručeným elektronickým podpisem prostřednictvím akreditovaného poskytovatele certifikačních služeb. Toto písemné podání právní zástupce stěžovatelů ve lhůtě tří dnů písemně nedoplnil.

Ústavní soud byl tedy postaven před otázku, zda podání má procesní účinky, a je návrhem na zahájení řízení. Návrh na zahájení řízení se podává písemně Ústavnímu soudu (ustanovení § 34 odst. 1 věta první zákona o Ústavním soudu). Ústavní soud odloží podání, která nejsou návrhy na zahájení řízení [ustanovení § 41 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Ústavní soud v dosavadní praxi vykládal písemnou formu extenzivně za přiměřeného použití ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu, a byla tak akceptována i podání telegrafem, pokud byla písemně doplněna nejpozději do tří dnů, i podání telefaxem, pokud byl ve stejné lhůtě předložen originál, případně písemné podání shodného znění. Vzhledem k tomu, že úprava podání v elektronické podobě není v zákoně o Ústavním soudu obsažena, je i tady nutno přiměřeně použít úpravu obsaženou v občanském soudním řádu (ustanovení § 63 zákona o Ústavním soudu).

Ustanovení § 42 odst. 1 věta první občanského soudního řádu zní : „Podání je možno učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě, telegraficky nebo telefaxem.“

Ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu zní : „Podání obsahující návrh ve věci samé učiněné telegraficky je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů, je-li písemné podání učiněno telefaxem nebo v elektronické podobě, je třeba v téže lhůtě jej doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží. Stanoví-li to předseda senátu, je účastník povinen soudu předložit originál (písemné podání shodného znění) i jiných podání učiněných telefaxem.“

Za použití pouze jazykového výkladu shora uvedených ustanovení občanského soudního řádu by Ústavní soud nemohl k elektronickému podání stěžovatelů přihlížet a muselo by být odloženo. Ústavní soud je však přesvědčen, že za použití dalších metod výkladu právních norem lze dojít k závěru, že povinnost stěžovatele uvedená v ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu, tedy písemně doplnit své elektronické podání do tří dnů, se nevztahuje na podání v elektronické podobě, jestliže je k němu připojen uznávaný elektronický podpis dle ustanovení § 11 odst. 1 zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a změně některých dalších zákonů (dále jen „zákon o elektronickém podpisu“).

První metodou výkladu, kterou Ústavní soud použil, byl výklad historicko-teleologický. Historicko-teleologickým výkladem je zjišťován účel, k němuž měla právní úprava sloužit v době svého přijetí. Směřuje tedy ke zjištění skutečného úmyslu, který zákonodárce měl při přijetí právního předpisu. Záměr zákonodárce lze nalézt v důvodových zprávách, neboť pokud není prokázán opak, je třeba mít za to, že zákonodárce přijal se samotným předpisem i jeho záměr.

Zákon o elektronickém podpisu deklaroval, že jeho účelem je (dle ustanovení § 1) upravit v souladu s právem Evropských společenství používání elektronického podpisu, elektronické značky, poskytování certifikačních služeb a souvisejících služeb poskytovateli usazenými na území České republiky, kontrolu povinností stanovených tímto zákonem a sankce za porušení povinností stanovených tímto zákonem. Relevantní právní úpravou Evropských společenství je směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/93/ES ze dne 13. prosince 1999 o zásadách Společenství pro elektronické podpisy (Úřední list ES z

19.1.2000, L 13/12). Cílem této směrnice je odstranit překážky pro elektronickou komunikaci a elektronický právní styk, které vyplývají z různých pravidel o právním uznání elektronických podpisů a o akreditaci tzv. ověřovací služby v členských státech. V čl. 5 směrnice o zásadách Společenství pro elektronické podpisy jsou členské státy zavázány, aby tzv. zaručené elektronické podpisy založené na kvalifikovaných osvědčeních a vytvořené pomocí prostředků pro bezpečné vytváření podpisu byly po právní stránce spojeny se stejnými právními následky jako vlastnoruční podpisy, které jsou na papírovém podkladu. Smyslem a účelem této směrnice je tedy ulehčení použitelnosti elektronického podpisu a docílení jeho rovnocenného postavení s podpisem vlastnoručním.

V důvodové zprávě k zákonu o elektronickém podpisu (III. volební období Poslanecké sněmovny, 1999, tisk 415/0) je v oddíle věnovanému odůvodnění hlavních principů návrhu zákona uvedeno, že hlavním principem navrhovaného zákona je zajistit, že datové zprávy nesmí být diskriminovány, tj. že nesmí existovat rozpor v zacházení mezi datovými zprávami a dokumenty na papíře. Důvodová zpráva k ustanovení § 2 zákona o elektronickém podpisu uvádí, že zaručený elektronický podpis jako jeden z druhů elektronického podpisu představuje ekvivalent „ověřeného podpisu“ na papíru a využívá takových technologických postupů, které umožňují jednoznačnou identifikaci a autentizaci osoby, která podpis vytvořila. K ustanovení § 3 je dále uvedeno, že zaručený elektronický podpis zaručuje, že datovou zprávu podepsala oprávněná osoba. Zaručené elektronické podpisy podložené osvědčením vydaným ověřovatelem informací (poskytovatelem certifikačních služeb) budou uznány jako vlastnoruční podpis v případech, kdy takový vlastnoruční podpis požadují právní předpisy nebo dohoda stran.

Historický vývoj ustanovení upravujících podání v elektronické podobě v § 42 občanského soudního řádu byl následující.

Zákonem o elektronickém podpisu bylo ustanovení § 42 odst. 1 věta první občanského soudního řádu novelizováno (s účinností k 1.10.2000) tak, že: „Podání je možno učinit písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů, telegraficky nebo telefaxem.“ Dle procesualistické teorie mělo podání v elektronické podobě procesní účinky jen tehdy, jestliže bylo také elektronicky podepsáno způsobem stanoveným v zákoně o elektronickém podpisu. Neobsahovalo-li podání také náležitý elektronický podpis, soud k němu nepřihlížel (Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M.: Občanský soudní řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, str. 152). Vzhledem k tomu, že zákon o elektronickém podpisu novelizoval i ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu, nebylo možné podat soudní podání v jiné elektronické podobě než se zaručeným elektronickým podpisem. Zákonem č. 226/2002 Sb., kterým byly novelizovány procesní předpisy v souvislosti s elektronickým doručováním, byla v ustanovení § 42 odst. 1 občanského soudního řádu zrušena slova „podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů“ a do ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu byla za slova "učiněno telefaxem" vložena slova "nebo v elektronické podobě", přičemž tato úprava trvá od účinnosti zákona (1.7.2002) dodnes. Tím byla připuštěna elektronická podání i bez připojeného zaručeného elektronického podpisu, avšak za podmínky, že budou písemně doplněna nejpozději do tří dnů. Novelizace procesních předpisů zavedená zákonem č. 226/2002 Sb. měla dle důvodové zprávy k tomuto zákonu (III. volební období Poslanecké sněmovny, 2002, tisk 1225) sledovat promítnutí koncepce elektronického způsobu komunikace zakotvené v zákonu o elektronickém podpisu a mělo dojít k dalšímu zpřesnění v předmětné oblasti.

Je tedy zřejmé, že úmyslem zákonodárce při přijetí novely č. 226/2002 Sb. nebylo negovat použití elektronického podpisu jako institutu rovnocenného písemnému vlastnoručnímu podpisu, ale pouze rozšířit komunikaci se soudní mocí na možnost učinit podání v elektronické podobě i bez zaručeného elektronického podpisu.

Objektivně-teleologickým výkladem, jehož úlohou je vystihnout smysl a účel právní normy v souvislosti s potřebami společnosti v aktuální situaci, v níž se má norma realizovat, nutno dojít k závěru, že původní účel této právní normy je i nadále zachován. Jejím cílem je i v současnosti usnadnit doručování podání prostřednictvím elektronické komunikace tak, aby byla v co největší míře zajištěna rovnost elektronických podání s podáními v písemné podobě na papíře. Z toho lze vyvodit, že výklad ustanovení § 42 odst. 1 věta první o.s.ř. po novele provedené zákonem o elektronickém podpisu č. 227/2000 Sb. je i nadále zachovatelný a podání v elektronické podobě splňující výše uvedené požadavky zákona o elektronickém podpisu je podáním rovnocenným s podáním v písemné podobě na papíře s vlastnoručním podpisem, zatímco elektronicky učiněné podání bez zaručeného elektronického podpisu je nutné do 3 dnů doplnit.

K tomuto závěru přispívá i systematický výklad v rámci dalších procesních předpisů, neboť normu nelze vykládat izolovaně, ale též v souvislostech celého právního řádu.

Dle ustanovení § 37 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění účinném k 3.6.2005, lze podání obsahující úkon, jímž se disponuje řízením nebo jeho předmětem, provést písemně,

ústně do protokolu, popřípadě v elektronické formě podepsané elektronicky podle zvláštního zákona. Podání je možno učinit i v elektronické podobě bez elektronického podpisu, musí být však do tří dnů potvrzeno písemným podáním shodného obsahu.

Rovněž podle zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, ve znění účinném k 3.6.2005, je možné učinit podání v elektronické podobě. Dle ustanovení § 59 odst. 2 trestního řádu ten, kdo činí podání v elektronické podobě podle zvláštního právního předpisu, uvede současně poskytovatele certifikačních služeb, který jeho certifikát vydal a vede jeho evidenci, nebo certifikát připojí k podání. Podání splňující tyto požadavky není nutné dále doplňovat.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění platném k 3.6.2005 a účinném od 1.1.2006, umožňuje v ustanovení § 37 odst. 4 učinit podání písemně nebo ústně do protokolu anebo v elektronické podobě podepsané zaručeným elektronickým podpisem. Podání v elektronické podobě bez zaručeného elektronického podpisu je třeba doplnit do 5 dnů.

Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění účinném k 3.6.2005, v ustanovení § 21 odst. 4 umožňuje učinit podání v elektronické podobě podle zvláštního předpisu, současně musí být uveden poskytovatel certifikačních služeb, který certifikát vydal a vede příslušnou evidenci, nebo je povinen certifikát připojit k podání. Podání v elektronické podobě nesplňující tyto požadavky musí být do tří dnů po odeslání opakováno písemně nebo ústně do protokolu (ustanovení § 21 odst. 5 zákona o správě daní a poplatků).

I systematický výklad relevantních ustanovení dalších procesních předpisů tedy ukazuje, že elektronické podání s připojeným elektronickým podpisem splňujícím specifické požadavky uvedené v zákoně o elektronickém podpisu má procesní účinky bez dalšího.

Zákon o elektronickém podpisu obsahuje několik druhů elektronického podpisu, a to kromě „běžného“ elektronického podpisu (ustanovení § 2 písm. a)) i několik variant zaručeného elektronického podpisu. Právní teorie však dosud definitivně nevyřešila otázku, kolik typů zaručeného elektronického podpisu je současné době existuje nebo může existovat (srov. Matejka, J., Chum, V.: K právní úpravě elektronického podpisu, Bulletin advokacie, č. 3/2002; Hulmák, M.: Elektronický právní styk, Právní rozhledy, č. 7/2005).

Ústavní soud byl postaven před otázkou, který z druhů zaručeného elektronického podpisu je způsobilým vyvolat procesní účinky bez písemného doplnění podání. Dle názoru Ústavního soudu jím je „uznávaný elektronický podpis“ dle ustanovení § 11 zákona o elektronickém podpisu. Ten totiž zajišťuje dostatečnou jistotu, že podání vytvořila osoba, která je pod ním podepsána, a zákonodárce jeho užití v obdobných případech předpokládá. V ustanovení § 11 odst. 1 věta první zákona o elektronickém podpisu je uvedeno, že v oblasti orgánů veřejné moci je možné za účelem podpisu používat pouze zaručené elektronické podpisy a kvalifikované certifikáty vydávané akreditovanými poskytovateli certifikačních služeb (dále jen „uznávaný elektronický podpis“). To platí i pro výkon veřejné moci vůči fyzickým a právními osobám. Pokud je uznávaný elektronický podpis užíván v oblasti orgánů veřejné moci, musí kvalifikovaný certifikát obsahovat takové údaje, aby osoba byla jednoznačně identifikovatelná. Nejvyšší verifikační hodnotu ze zaručených elektronických podpisů má tedy právě uznávaný elektronický podpis. Zatímco u vlastnoručního podpisu se vychází především z toho, že je výsledkem individuálního a relativně stálého písemného projevu člověka, u zaručeného elektronického podpisu jde pouze o schopnost provést nějaký úkon, který je vázán na dostupnost prostředku pro vytvoření takového podpisu. Zatímco v případě vlastnoručních podpisů je možno znalecky dokazovat skutečnost, že určitý podpis náleží určité osobě, v případě zaručeného elektronického podpisu toto možné není. Znalec zde potvrzuje pouze skutečnost, že datová zpráva byla podepsána prostřednictvím konkrétních prostředků, a nikoli skutečnost, že ji podepsala určitá konkrétní osoba (Matejka, J., Chum, V.: K právní úpravě elektronického podpisu, Bulletin advokacie, č. 3/2002, str. 38). Z těchto důvodů je třeba klást na podání prostřednictvím veřejné datové sítě zvýšené požadavky, jak je to ostatně reflektováno i ve shora uvedeném ustanovení § 11 zákona o elektronickém podpisu.

Poté, co Ústavní soud přezkoumal způsobilost písemně nedoplněného podání v elektronické podobě s připojeným uznávaným elektronickým podpisem být návrhem na zahájení řízení, musel konstatovat, že ústavní stížnost vykazuje vady, neboť neobsahuje originál plné moci. Stěžovatelé k výzvě Ústavního soudu přípisem doručeným dne 16.6.2005 své podání o originál plné moci doplnili, protože mohl Ústavní soud přistoupit k meritornímu projednání věci.

XI. Cizojazyčné Resumé - Resume in ...English

Every citizen of Czech Republic meets some administrative proceedings several times during his life. There are public law proceedings that manage authority of public administration in public interest. However special administrative proceedings exist, where authority decided about law among two or more sides, which any of them are not subject of public administration. There are special proceedings coming out from Administrative code using the same regulation. But they have absolutely different regime and other legal consequences concerning their judicial check up.

Judicial check up area of administrative decisions in private law cases is so much incongruous, disharmonised and with a lot of wants in law. Therefore I decided to analyse this topic and try to illustrate possible solution of this problem.

Our analysis of the regulation of proceedings under Part V of the Civil Procedure Code and objections to it result in fears that the regulation will cause problems both of procedural and substantive nature. We fear that instead of more effective protection of rights of natural and artificial persons, which represents the inherent aim of the institute of administrative justice, procedural and competence uncertainties will appear and their solution will unnecessarily delay real protection of rights. That is why we suggest that the regulation is – though belatedly – analyzed in detail and widely discussed which might lead to another solution.

This project mainly dealt with the fifth part, law no. 99/1963 Coll. of Civil Procedure Code, in later regulation wording. This relatively new part is according to author's opinion unsuccessful and it would deserve cancellation. A subject of this part should decide into judicial code administrative and civil judicial code – third part.

XI. Seznam použité literatury a pramenů

1. Baudyš, P., Žaloba proti vkladu práva do katastru nemovitostí, Právní rádce č. 2/2003
2. Bezouška, P., Řízení ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem, Právní rádce č. 2/2003
3. Bureš J., Drápal L., Krčmář Z., Mazanec M., : Občanský soudní řád, komentář, 6.vydání, C.H.Beck 2004
4. Černý P., Procesní účinky elektronického podání v občanském soudním řízení, www.ipravnik.cz, Brno 03.01.2007
5. Hendrych, D. a kol. : Správní právo, 5.vydán, C.H.Beck 2003
6. Mazanec M. : Správní soudnictví, Linde Praha 1996
7. Nejvyšší správní soud ČR, www.nssoud.cz, 2003
8. Nová úprava správního soudnictví, ASPI Publischink, 2003
9. Staša J., K problematice účastenství ve správním soudnictví, Nová úprava správního soudnictví, ASPI Publisching, 2003
10. Trajer V. : Rozhodování soudů ve věcech vkladu práva do katastru nemovitostí, <http://pravniradce.ihned.cz>, Praha 2004
11. Winterová A. a kolektiv : Civilní právo procesní, Linde Praha, a.s., 1999
12. Winterová A. a kolektiv : Civilní právo procesní, 4.vydání, Linde Praha, a.s., 2006